

The Project Gutenberg eBook of Savu-uhri: Kolminäytöksinen huvinäytelmä, by Maria Jotuni

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Savu-uhri: Kolminäytöksinen huvinäytelmä

Author: Maria Jotuni

Release date: October 12, 2014 [EBook #47101]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAVU-UHRI: KOLMINÄYTÖKSINEN
HUVINÄYTELMÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

SAVU-UHRI

Kolminäytöksinen huvinäytelmä

Kirj.

MARIA JOTUNI

WSOY, Porvoo, 1915.

HENKILÖT:

ISAKSSON, kisälli, pelimanni.
RIIKKA, mökkiläinen, vehnäkauppias.
VILLE VEHVILÄINEN, mökinmies.
SERUKKA, Villen akka.

AAPPO, heidän poikansa, kyyppari.
HILDA MUSTIKKAMAA, Aapon morsian.
ANNA, piika.
JAHVETTI, Mäen isäntä.
JEREMIAS, hänen poikansa.
KATTAISKA, leskivaimo, talollinen.
KALLE, Vehviläisen poika.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Nurminen pihamaa, jonka vasemmalla puolen on mökki. Mökin nurkkaan on kiinnitetty lautakyltti, johon on maalattu rinkelin ja kahvipannun kuva ja kirjaimilla sanat: KAHVILA JA PAKARI. Rakennuksen keskiosassa on ovi portaineen, vasemmalla lautaeteinen, oikealla tuvan ikkuna. Ikkunan alla on penkki. Taampana on lehtipuita ja ranta. Pihalla kaivo. Oikealla taustalla ovat aitat. Oikealla etualalla kukkivia pihlajoita, niiden alla pöytä ja pari penkkiä.

On aurinkoinen aamupäivä. Tupa lämpiää. Taampaa kuuluu viulunsoittoa ja tieltä aitan takaa tulee pihamaalle Isaksson reppu selässä laulaen:

"Minä vaivainen mato ja matkamies
Mont' vaarallist' vaellan retkee
Isänmaat' etsiessänsä täsä ties
Ja odotan ehtoon hetkee.
Ei levollist', surutoint' majaa mull' täällä;
Sinn' riennän, kiiruhdan kaikell' väellä,
Kus' lepo ja rauha mun kätkee."

Riikka ilmestyy portaille tuvasta, hänellä on silmälasit nenällä ja kirje kädessä.

RIIKKA: Voipa kuitenkin. (Pistää kirjeen taskuunsa, ottaa silmälasit pois ja ojentaa kätensä.) Minä kuuntelen ja kuuntelen, että joko tässä uneksin, enhän uneksi, Isaksson itsehän se on kuin onkin. Tulipas näille main juhannukseksi taas.

ISAKSSON: Ihminenhän sitä olen minäkin ja sydänhän se on rinnassa minullakin.

RIIKKA: Ja työtä on vain maakunnissa ollut?

ISAKSSON: On ollut, on tinattu, on toinenkin kello korjattu, on sitä maallista puolta paranneltu. Kunnossa ne nyt ne puolet maailmata lienevät, hee.

RIIKKA: Ja rahaa tuli?

ISAKSSON: Rahaa tuli ja rahaa meni. Tästä lähikylästä sinulle säästin (kaivaa taskuunsa). No, otapas (ammentaa rahaa Riikan esiliinaan). Siinä on kaikki.

RIIKKA: Elä kaikkia.

ISAKSSON: Kaikki, kaikki roskat (puistelee taskuunsa), ei sitten ole enää huolta niiden hävittämisestä.

RIIKKA (huutaa tupaan): Kalle.

Kalle tulee ulos kädet taikinassa, huivi päässä,
Riikan vanha nuttu päällä ja esiliina edessä.

KALLE: Ka, setäpappa (tarjoaa taikinaista kättään).

ISAKSSON: Kalleko se on nyt piikana tässä?

KALLE: Leipurimestarina vain. Sitä kun menen leipurin oppiin, kunhan tässä vaaterahat tienaan ensin. Leipuri, näes, on herra, sillä se syö vehnäleipää aina.

RIIKKA (on ottanut viinalekkerin aitasta, antaa sen ja rahan Kallelle): Juoksepas Mäelle, näkyy Jahvetti juuri aittaansa menevän, ja pyydä siltä tämän kaksimarkkasen edestä sitä parasta.

KALLE: Sitä, joka on tehty nurmikukkasista, kesäheinistä kerätty.

ISAKSSON: Kas, kas poikaa.

KALLE: Ja sanonko Kattaiskalle, jos taas veräjällä vahtii, että tässä ne ovatkin ne Kattais-vainaan kadonneet housut eikä mikään lekkeri? (On pistänyt lekkerin esiliinansa alle piiloon.)

RIIKKA: No mene, mene.

KALLE: Mentiin (menee).

ISAKSSON: Vieläkö nämä naapurukset (osoittaa veräjän taakse) niistä housuista riitelevät?

RIIKKA: No, nythän ne vasta riitelevätkin, kun Kattaiska veti käräjiin sen Jahvetin housunvarkaudesta ja saikin väärästä ilmiannosta sakot. Liekö tuo ukko koko noita housuja pimittänytään, jos lie joku muu. No eläpähän, ukkokos pääsi ährittelemään, ja ei muuta kuin Kattaiska kävi taas keväällä poppamieheltä kysymässä ja niitä housuja perustamassa.

ISAKSSON: Mitä poppa sanoi?

RIIKKA: Oli vuoden sisään luvannut ne takaisin toimittaa.

ISAKSSON: Eivät tulleet, jos Jahvetilla olivat, hee.

RIIKKA: Elä sano, jos vaikka nai Kattaiskan, niin tottahan silloin.

ISAKSSON: No, mitenkä nai —?

RIIKKA: No, kun kuoli Mäen emäntä tässä talvella. Emännättähän se talo on, Anna on tästä ollut siellä auttelemassa ja minä otin tähän taas avukseni Kallen.

ISAKSSON: Mutta johan se Jeremiaskin on siinä iässä, jotta menisi naimisiin.

RIIKKA: Olikinhan se Jeremias uhannut, että kyllä hän nai, ei ukon tarvitse enää vaivautua, vaan liekö Jeremiaksessakaan sen vaivan näkijää, vaikka onhan se ajelevinaan tätä Annaa.

Kalle tulee lekkerittä.

KALLE: Sanoi ukko, juokse pois, tottapahan lähetän, kun tuo naapurinrouva tuossa portinpieltään pitelee. Näet siinä se Kattaiska kökötti kuin hautova kana. (Kalle menee tupaan.)

RIIKKA: Nythän tuo kesältä tuntuukin, kun sinä kotiin tulit. Vaan niinpä, niinpä se on, että kesä tulee ja kesä menee — (jää ajattelemaan).

ISAKSSON: Ja kesä kukkansa karistaa, ja vielä meillä on tekemättä se teko, jotta pappiloihin —

RIIKKA: Kun pysyisit yhdenkään talven tässä. Kesäkelillä on sinne pitkä matka.

ISAKSSON: No, Riikka, suotta sinua säikähytin. Parempihan onkin näin.

Kalle tulee ulos.

RIIKKA: Tokko leipäsi onnistuvat ja kohoavat?

KALLE: Piti onnistua. Aina muistan, että mitäs teet, tee tervan kanssa.

ISAKSSON: Onpa kunnia jo tainnut päähäsi kohota?

KALLE: En ole ylpiä, sillä tyhjä pää on ylpiällä.

ISAKSSON: Ja mitenkäs kotona jaksavat?

KALLE: Eletään kun voidaan, syödään kun saadaan. Ja paremminkin elettäisiin, mutta ei iljetä häväistä rikkaampia.

RIIKKA: Mutta unohtuipa tässä pääasia (ottaa taskustaan kirjeen). Sen Villen poika, se Aappo, kirjoitti minulle kirjeen ja kertoo tässä, että on tänne tulossa.

KALLE: Ja sillä on kaupunkilaismorsian Aapolla nyt, ihan mamseli tai mikä lie hienoinen hiputin.

ISAKSSON: No, johan ihmettä.

RIIKKA: Ja tämän päivän laivassa niinkuin pitäisi niiden kirkonkylään tulla, kirje on viipynyt.

ISAKSSON: Sittenhän ne ovat kohta täällä.

RIIKKA (Kallelle): No, menepäs sinä nyt tuohon kotimökillesi ja sano, että tulevat tänne Serukka ja Ville, tähän se Aappo kuitenkin ensiksi tulee, ja pianhan ne ovat täällä, jos ollakseen.

KALLE (heittää esiliinansa): Lähteä pitää, kun kapteeni käskee. (Menee vielä tupaan.)

RIIKKA (lukee kirjeestä): Kauniisti se Aappo kirjoittaa: "Ja ennenkuin sidon itseni niillä siteillä, jotka ovat ihanimmat kaikista siteistä, ajattelen tyydyttää sen kaipauksen, että saada nähdä kotipesä, saada unelmoida siellä vielä vaikka lyhyt kesäinen unelma ja unohtaa hetkeksi tämä sivistys ja kehitys ja palata taas sinne, minne elämäkutsumus kutsuu."

ISAKSSON: Kauhanhan se on Aappo jo poissa ollutkin.

RIIKKA: Kymmenen vuotta ja enemmänkin, kun poika kerjuumatkalleen katosi. Vaan tulipas herra ja tulipas oikea syyppari minun kummipojastani.

KALLE (tulee tuvasta): Ja vaikka on syyppari, ei ole ylpiä, niinkuin vähäoppiset ovat, ei kulje silmät selässä eikä niinkuin kukko kannuksissa.

RIIKKA: Niin, jotta piti sanoa, että on se Luoja noita Vehviläisiä viskonut eteenpäin ihan paiskelemalla.

KALLE: Ja kun se minua viskelee, niin minä hihkaisen ilosta, ja täti arvaa, että paakari se siellä siivittä arvoon lentää, jalat edellä, pää perässä ja täysi kukkaro kädessä.

ISAKSSON: Tarpeen se on liukas kieli kaupungissa.

KALLE: Ja tarpeen liukas mieli.

RIIKKA: Selvät kaikki riitingit ja päärateeringit niinkuin Aapollakin. Vaan siinä sinä yhä seisot, etkö ala jo kippaista.

KALLE: Kippaisen, kippaisen enkä taakseni katso (menee).

RIIKKA: No, ei ole suuri Aapon kotimökki, patsahitta se siinä seisoo, turvekuoppa vain, vaan kasvattaapas maa ihmistä, kun on kasvattaakseen, eikä ole Villen lapikas työssä kulunut. Se mies se tämän maallisen matkansa teki tavallisen huolettomissa housuissa.

ISAKSSON: Viisas mies on Ville.

RIIKKA: Vaan palukkaahan sinun pitäisi puraista.

ISAKSSON: Jospa puraisisi vähän.

Menevät tupaan, kohta tulee Riikka kahvipannu kädessä kaivolta vettä ottamaan. Veräjältä tulee Anna lekkeriä tuoden. Antaa sen Riikalle.

RIIKKA: Aappokin tulee nyt tänne.

ANNA (riemuissaan): Tuleeko Aappo?

RIIKKA: Mutta ei se ole enää se Aappo, jonka kanssa pienenä leikitte isää ja äitiä.

ANNA (hämillään): Ei, ei tietenkään.

RIIKKA: Se on herra nyt ja sillä on morsian mukana.

ANNA (levottomana): Morsian, onko Aapolla morsian?

RIIKKA: Eikös Jeremias tuolta tule? Se sinun perässäsi näkyy pyörivän aina.

ANNA: Niinhän tuo näkyy.

RIIKKA: Niitkö se kihloja?

ANNA: Niitähän se.

RIIKKA: Et taida välittää?

ANNA: Enhän noista tähän asti ole välittänyt. Ja kun se Kattaiskakin ottaisi ne, joutaa hänen saada. Mihin minä nyt menen, ettei se tapaisi?

RIIKKA: Pistäydä tuonne aittaan, niin minä sanon, että rantapolkua minne lienet mennyt.

Anna pujahtaa aittaan. Jeremias tulee piikkosillaan pihaan.

JEREMIAS (katselee ympärilleen): Onkos täällä ketään meikäläisiä näkynyt?

RIIKKA: Ketäs se Jeremias etsii?

JEREMIAS: Eipähän ketä (ojentaa kätensä, antaa rahan). Saisikohan tämän kymmenpennisen edestä nisua — nisua?

RIIKKA: Saapihan sitä (ottaa porstuassa olevasta vakasta pullan, antaa sen Jeremiakselle, joka pistää sen povelleen).

JEREMIAS: Ja olisi minulla asiakin (ottaa poveltaan paketin). Te kun näitä tämän kylän asioita olette ennenkin setvineet, niin jos nytkin. Olisi tässä mummovainaan silkki ja tämä kaksimarkkanen olisi sille Annalle ollut jätettävänä.

RIIKKA: Taitaa olla kihlojen merkitys näillä?

JEREMIAS: Hee, miksipä heidät sitten ottaisi.

RIIKKA: Jos olisi tuolle Kattaiskalle nämä jättääkin?

JEREMIAS: Sehän se olisi, ja onhan se siitä puhunut, vaan kun se ukko ei sen housujupakan tähden siihen aatokseen mielisty, arvelen, ja sitten, pahanko työtä tuo lienee, vaan on kohonnut se mieliteko, jotta saada pois vain tämä Anna —

RIIKKA: Voipihan se olla pahankin työtä.

JEREMIAS: Jos se elämän koreus, arvelen, ettei vanha muka kelvataksennekaan, minut syntiin langettanee, jos tuo kauneus, se kun tätä maallista silmää viehättää, tähän hekumaan johtaa. Mene tiedä. Mutta sen vain tiedän, että Anna se olla pitäisi sen paidan paikkaajaksi, arvelen.

RIIKKA: Voipihan näitä Annalle tarjota, vaikka suotta taitaa olla, kyllä se Kattaiska sinut viepi, kun on sen päähänsä saanut, ja lienet luvannutkin naida sen.

JEREMIAS: Lienenkö tuota? Voi kuitenkin, jos se tapahtuman pitää, niin saan niistä isäukon synneistäkin tuomiopäiville asti kuulla. Ja pahanko nenällä nämä talot ovatkin ihankuin nokatusten, että on kuin tuomittu yhdessä elämään? Siinä se äskenkin veräjällään vahti.

RIIKKA: Ja eikös tule nytkin kuin kutsuttu.

JEREMIAS: Tätä se on, nyt minä olen hukassa, ah, minne kurja kulkenen (pujahtaa äkkiä aittaan).

Kattaiska tulee.

KATTAISKA: Tulikos se Jeremias tänne?

RIIKKA: Taisi se tässä olla, mutta olisiko minne nyt kadonnut, kun ei sitä tässä näy.

KATTAISKA: Näet, sentähden kysynkin, kun on meillä Jeremiaksen kanssa ollut niinkuin yhteisiä asioita.

RIIKKA: Vai on.

KATTAISKA: Sitä kun on nuori vielä, niinkuin minä, niin ne aatokset eivät rauhaa anna. Mutta on minulla se tunto, etten miestä väkisin ota, ellei se omasta puolestaan omaa hyvänsä tunne ja ellei se Luojankin ajatus ole. Mutta kaipa se on. Mitäs varten hän Kattais-vainaan olisi pois kutsunut, ellei hän jotakuta sijalle suunnitellut?

RIIKKA: Voihan se olla niinkin.

KATTAISKA: Paljon olen ajatellut. Tämän maailman asiat kaikki. Kaiken turhuuden tiedän. Tämän naimisenkin. Mies naitua on toinen kuin ennen naimista. Elä odotakaan, että se sinulle iloa tuottaa.

RIIKKA: No, minkä tähden emäntäkin sitten sinnepäin puuhailee?

KATTAISKA: Mies on rinnalla kuitenkin parempi kuin ei mitään. Kattainen oli mieheksi mitätön, ja aina ajattelin, että jos Luoja tuon tuosta pois korjaa, ei tuo tunnu kummemmalta, kuin jos

kämmenpäähänsä puhalttaa (puhalttaa kämmenelleen). Mutta nyt kun paikan perijää ei ole siihen tullut, olen ajatellut, että olisi tuo Kattainenkin saanut olla elossa, olisi taloon työtä tehnyt.

RIIKKA: Onhan Jeremias työmies.

KATTAISKA: On, onhan se. Olisihan Jeremiaskin kuin rauhan satamassa, kun olisi minun sylissäni. Ja Annan nenän edestä sen otan. On minulla se luonto, että jos oma etu on kysymyksessä, jaksan minä puoltani pitää. Ja jos nyt Riikka vielä puhuu Jeremiakselle puolestani, niin markan maksan. Ja Riikka sanoo vain, että on minulla rahaa, vaikka köyttä hänestä vääntäisi, on toistakin tuuhikerän sisässä aitan naulassa. Ja kun alttarille astutaan, uudet verkkahousut laitatan niinkuin Kattaisvainallekin, vaikka se ukko (näkee maantieltä tulevat) — kats, mikäs juhkakulkue tässä tulee?

Serukka huonoissa vaatteissa, huiviriepale päässä, musta vanha, liian lyhyt nuttu ja takaa riippuva hame päällä. Ville, parhaissa repaleissaan, ja Kalle tulevat ja kättelevät pihassa olijoita.

SERUKKA: No, Aappoko se kuuluu tulevan ja morsiamenkin tuovan?

KATTAISKA: Ähää —

RIIKKA: Niinhän se kirjoitti.

KATTAISKA: Loppunee tuo nälkä nyt teiltä.

KALLE: Tottahan, aamen se on aina virren päässä, tikku makkaran nenässä.

KATTAISKA: Pääset nyt puremaan makkaraa kerta sinäkin.

KALLE: Päästään, ja sitten se on aina kesä ja aina pyhä, vaikkei pyhähoujuja olekaan.

KATTAISKA: Mitä, mitä sinä, sanos uudestaan.

SERUKKA: Kalle!

KALLE: Mioletön, kioletön kahdesti toden sanoo.

KATTAISKA: Ihan sillä on suu korviin asti tuolla pojalla.

KALLE: En väitä sitä, mitä en tiedä, enkä käräjiin tyhjästä vedä.

SERUKKA: Kalle, hupenetko siitä —

KATTAISKA: Piiskaa minä antaisin.

KALLE: Elä, elä puhu niin, minä pelkään.

SERUKKA: Kalle, menetkö, no, joutuun!

KALLE: Mennään (tekee lähtöä, vaan ei tahdo raskia mennä).

KATTAISKA: Kun on suu sellainen, mitähän ne tuollaisetkin suulla —

KALLE: Sitä minä mitä muutkin, syötän suuta elääkseni, elän kerran kuollakseni ja verkkapöksyissä naidakseni.

KATTAISKA: Hoo — sinä (lähtee ajamaan. Kalle pakenee.)

VILLE: Se poika, hee, totteleekos se meitä esivaltaansakaan!

KATTAISKA: Senkin koirikas.

KALLE (ovelta pilkistäen): Vale kiinni, ennenkuin leviää. (Menee.)

KATTAISKA (ähkää): On sitä surua tuollaisista lapsista.

VILLE: On, onpa on surua.

KATTAISKA: Eipä sitä vielä tiedä Aapostakaan, sillä ei se omena kauas puusta putoa.

VILLE: Niinhän ne sanovat.

RIIKKA: Mutta tulepa morsiamelleen vanhempiaan näyttämään.

SERUKKA: Voi, voi tokiinsa sitäkin.

VILLE: No, mitä nyt?

SERUKKA: Kun hävettää, mitä meissä on näyttämistä, näyttelisi ulkomaan eläviä ja muita kummituksia.

VILLE: Eikös sitä olla saman Luojan luomia kuin ulkomaan eläimetkin? Ja jos minun puolestani ja itsesi puolesta häpeät, niin Luojan itsensä puolesta häpeilet. Hyvät koetti hän tehdä, pitäisikö sinulle kummemmat olla? Ei, elä sinä niin, mamma —

SERUKKA (hätäissään): Ja yhtäkaikki hävettää, kun vaan tällainen äiti on herralla (tahtoo itku päästä) — hoh-hoi — en tahtois tässä äitinä olla, mitä, mitä minussa on katselemista kenellekään. On hyvä, kun tiedän, että siellä on poika maailmalla, minun poikani, minun omani. Vaan että pitää vielä näyttäytyä ja se häpeä hänelle tehdä (itkee) — ei, ennen minä vaikka kuolen.

KATTAISKA: Jo höpsyttää.

VILLE: Mamma, no mamma.

RIIKKA: Elä hätäile.

SERUKKA (itkien): En ole eläessäni vielä valittanut, nyt valitan. Minä olen onneton. Ei ole huivinriepua tavallista, ei hametta, ei paitaa, ja minun poikani, minun parhaani tulee ja näkee minut tällaisena, jos maa minun allani aukeaisi ja peittäisi minut, — ah (itkee) —

RIIKKA: Elä itke, mene aittaan, ota sieltä huivi ja hame, mene sisään, ota sieltä paita, ota omiksesi (työntää Serukkaa tupaan päin).

KATTAISKA: En minä lapseni tähden koristautuisi.

SERUKKA (mennessään): Aapon tähden ojennan ensi kertaa käteni toisen vaateortta kohti, Aapon tähden vaikka kerjään, oman, oman poikani tähden (menee sisään).

Riikka menee perästä.

KATTAISKA: Sekö kyyppari kuului se Aappo olevan? Mikä virkamies se sellainen on?

VILLE: Se on sama kuin pormestari tahi vahtimestari, pulskimpia miehiä siihen virkaan otetaan. Vaan osasikin tuo Serukka sen Aapon tehdä kuin valetun, komian, missä lie ne opit käynyt.

KATTAISKA: Tottahan siihen opit tarvittiin. En välittäisi.

VILLE: Et näistä autuuden asioista välitä. Mitä enemmän lapsia, sitä enemmän enkeleitä talossa, sanotaan.

Riikka on puheen aikana tullut tuvasta, tuopi lekkerin.

Serukka tulee paita käsivarrella aittaan mennäkseen.

SERUKKA: Elä sinä, isä, ryypi nyt.

VILLE: Ei, mamma. Juonti vaikuttaa sisällisiin ruokaelimiimme, kuin on makoon, maksaan ja keuhkoihin, mutta jos Aappo tarjoaa, mamma, ei minun sovi kieltää häneltä sitä iloa.

SERUKKA: No, jos Aappo — se on toista.

VILLE: Elä hätäile, mamma, enkö aina ole sanonut, elä hätäile, eläkä katsele aina niitä puolia, jotka meidät murheellisiksi tekevät, vaan opi sinä parempi puoli päälle kääntämään. Niin olen minä tehnyt, ja elämä on ollut kuin silkkiä vain. No, mamma, avaapas kohta silmäsi ja katsasta käsialojasi, kun astuu poika eteesi kuin Johanneksen ilmestys.

KATTAISKA: Liekö tuo mikä se morsiankaan?

SERUKKA: On se jokin, ei se Aappo vähäistä otakaan.

RIIKKA (askarten lomassa): Ompelija se oikein kuuluu olevan.

VILLE (kehuvasti): Noo?

SERUKKA (aittaan mennessään): Sitä minä. Kuin kukka oli itse Aappokin, kuin linnunpoika pesässänsä tässä piiperteli (aukaisee aitan oven, josta pyrähtää häpeissään ensin Anna sitten Jeremias).

SERUKKA: Hyvänen aika (on säikäyksissä, mutta pujahtaakin sitten aittaan pukeutumaan Riikan vaatteisiin).

KATTAISKA (raivoissaan): Linnun, linnunpojatpa sielläkin piipattavat pe-pesässään. Haa, sinä Jeremias Jahvetin poika, nyt, nyt pasuunat pauhaavat.

VILLE: Elkäähän.

KATTAISKA: Vai elkäähän. Että annetaan vain mennä näin siveetöntä menoa (Jeremiakselle kädet nyrkissä). Että, että — o, sinä suruinen Suomenmaa, kats ettei sinun käy kuin Sodomian!

JEREMIAS (peloissaan): Minä, mitä minä?

KATTAISKA: Sinä, sinä, jos olisit vihitty mieheni, aut' armias, jaa —. Ja sinä Anna, että ilkiät.

ANNA (päättävästi): Jeremias kosi minua.

KATTAISKA: Mitä, tämä minun sulhaseni, kosi sinua? Ääh, mohamettiko sinä olet, Jeremias?

JEREMIAS: Minäkö mohametti?

KATTAISKA: Etkö ole kosinut minua?

JEREMIAS: Emäntähän se minua.

KATTAISKA: Elä vikuroi.

JEREMIAS: Minä olen kosinut teitä, joo, muistelenpa sitä.

ANNA: Mutta minä otan kihlat ja Jeremiaksen.

KATTAISKA (Jeremiakselle): Jeremias, uskallapas vain, niin pyryää.

JEREMIAS: En, en minä uskalla.

KATTAISKA: Siinä sen kuulette, ei hän uskalla eikä siinä mitään perää ollutkaan.

ANNA (Jeremiakselle): Kiellätkö sinä sen, mitä äsken sanoit?

JEREMIAS: En, enhän minä kiellä.

KATTAISKA: Mutta sinä kiellät!

JEREMIAS: Minä kiellän, minä kiellän.

VILLE: Kiellä, kiellä veikkonen, niin minäkin tekisin.

JEREMIAS (Vilille): Kun tämän olisi tiennyt, ei olisi pahenuksena ollut ihmisten välillä. Samahan minulle kumpi, ja vaikka molemmat, kun vain keskenään sopivat. Ja vaikka minua tässä manattiin mohametiksi, niin vaikka molemmat — sillä sitä rauhanaatetta minä rakastan.

KATTAISKA: Elä rupata enää, mars nyt pois vain, Jeremias. Etkö tiedä, että olet hyvityksen velkaa?

JEREMIAS (ottaa vehnäsen poveltaan, aikoo ojentaa sen ensin Kattaiskalle, vaan koettaakin salaa antaa sen Annalle. Kattaiska näkeekin sen ja Jeremias antaa sen hänelle.) So — sovitaan pois.

KATTAISKA (puraisee hyvillään vehnästä): Ettäs tästä opit jotakin, Anna (tarttuu Jeremiaksen käsipuoleen ja lähtee häntä viemään). Kun joku sinun sulhasesi vasta vie, niin peri pois vain. (Menevät.)

VILLE: Ha-ha haa, sitä eukkoa, tämän kylän keisarinnaa, erehtyy, joka heikoksi astiaksi tätäkin sanoo.

RIIKKA: Mutta mitä sinä, Anna, joko sinä mieltäsi muutit?

ANNA: Eipä tiedä, kun on tarjottu, otan ne kihlat.

RIIKKA: Siinä ne ovat piirongin ylälaatikossa, ota jos tahdot, oma asiasi.

Anna menee tupaan. Isaksson tulee sieltä ulos.

VILLE: Vai sinä näillä main?

ISAKSSON (kätellen): Kun on huonekuntaasi kohdannut sellainen onni.
Annapas, Riikka, tähän nyt lasit, kun on lekkerikin.

Riikka hakee. Serukka menee tupaan puettuna Riikan vaatteisiin.

ISAKSSON (lasit saatuaan): Parempi viina maassa kuin tyhmän miehen päässä, sanotaan, mutta jos ei päät niin tyhmiä olisikaan.

SERUKKA (tuvan ovelta): Pappa —

ISAKSSON: Mene sinun rauhaasi, mamma, ja muista, on ensimmäinen pikari tuskan ja tarpeen —

VILLE: Ja pikari toinen on terveyden lähde, se tyhjennä huolet kotiväen nähden.

ISAKSSON: Mut' jos mulle kiusaaja tois' pikarin vielä: "En huoli, vie pois se", ma huudan.

VILLE: Näin synnin mä voitän ja olla koitan, ettei tule häpiä ja olo on kepiä —

SERUKKA: Kun Aappokin on herra.

VILLE: Herrojahan tässä ollaan itsekukin, mammakulta.

Serukka poistuu ovelta.

VILLE (leikkisästi): Vai onko herraa, joka on herrempi minua, rikasta, joka on rikkaampi?

ISAKSSON: "Niinkuin savu tuules' hajoo, kunnia ja korkeus, äkist' käsist' poijes vajoo tavara ja rikkaus." Vaan mitäs sinä, kun sinun rikkautesi ei ole näitä maallisia, mikäs niitä hävittää taitaa.

VILLE: Totta sanot vaikka piloillasi. Enkö ole rikas? Kukas voi riistää minun omaisuuttani, näitä päiviäni, näitä ilojani? Eikö ole tuolla metsät kuin parhaat riista-aitat, eikö järvet kalaa täynnä? Ota mitä tahdot, vaan etpä tahdo, suotta et tätä elinaikaasi ahnehtimalla pilaile. Kenen sanot sinä vielä maailman olevan? Eikös tämä ole meidän?

ISAKSSON: Meidän se on, meille perintönä annettu, että iloita taitaisimme.

Riikka ja Serukka liikkuvat pihalla.

VILLE: Mamma, tules nyt tänne — (Serukka ei ole kuulevinaan) — (Isakssonille.) Tämän Serukankin laittoi Luoja minun varaltani. Siinä on aarre, ja lapsia on siunautunut — (Serukalle.) Montakos niitä onkaan lapsia meillä, mamma?

SERUKKA: Mene tuossa.

VILLE: Kuin santaa meren rannalla on. Ne kun maat allensa laskevat ja ne kansoittavat —

SERUKKA: Voi, voi, nyt ne tulevat ja minkä punaisen lipun lienevät ilmaan nostaneet.

Tieltä aitan takaa tulee Aappo tuoden käsipuolellaan Hildaa, joka on monikirjavissa vaatteissaan ja punainen päivänvarjo kädessä. Aapolla on vapaassa kädessä kapsäkki.

AAPPO: Terve, terve, kotijoukot.

ISAKSSON: Terve, terve, Aappo.

VILLE: Terve, terve.

AAPPO: Terve, pappa, terve, mamma, terve, täti ja setä. Saanko luvan esittää: morsiameni neiti Mustikkamaa, minun mammani, rouva Vehviläinen (Serukka luo pelästyneen silmäyksen Aappoon), minun pappani, vapaaeläjä elikkä vapaaherra Ville Vehviläinen, tämän kahvilan omistaja, rouva Riikka Pekkarinen, ja tehtailija ja taiteilija, herra Isaksson.

ISAKSSON: Kisälli, kisälli vain.

HILDA (kaikille, alamaisesti): Hauskaa tutustua.

AAPPO: Ja kiitos nyt kaikille tästä vastaanotosta. (Suutelee Riikkaa kädelle ja syleilee äitiään.)

VILLE: Ja nyt pienet juhlat pystyyn.

AAPPO: Jaa-a, pappa.

Aappo aukaisee kapsäkkinsä, latoo pöydälle tuomisensa, asettaa tarjoilijan tottumuksella

tuolit pöydän luo, lyö nenäliinallaan pölyt niistä.

AAPPO: Suvaitkaa, hyvät naiset ja herrat, istuutua.

SERUKKA (joka on näppösillään salaa koetellut Hildan hamekangasta):
Ainapahan tuota istua saa.

VILLE: Yli kaksikymmentä vuotta on oltu huonetovereita tämän Serukan kanssa, enkä vielä ole nähnyt hänen istualtaan syövänkään. Voit siksi istua nyt, mamma, kun Aappo tahtoo.

Aappo painaa äitiään istumaan, sitten Hildaa ja Riikkaa.

AAPPO: Olkaat ystävälliset.

VILLE: Jaa-a, se on oikein, olkaat ystävät kaikki vain.

Riikka nousee hakemaan tuvasta kahvipannua ja kuppeja.

AAPPO: Ja tässä sinä näet, pappa, taas poikasi ihan onnenpoikana.

VILLE: Onnenpoika sitä minäkin olen. Sama, sama vain, ei huolenpäivää.

Aappo, ruumis notkeassa kaarella menee Riikkaa vastaan, ottaa häneltä tarjottimen ja kasvoilla onnellinen hymy laittaa tavarat tottuneesti pöydälle, kaataa kahvit ja tuomaansa likööriä laseihin. Toiset seuraavat ihailen hänen liikkeitään. Aappo kohottaa sitten lasiaan.

AAPPO: Rakas isäni, rakas äitini.

VILLE: Minun rakas oma poikani.

ISAKSSON: Ja koko seurakunta, terve (ryyppäävät).

AAPPO: Ja yhä te kotimökille olette sopineet.

VILLE: Kun minä nukun penkillä ja Serukka penkin alla ja kaksi riviä lapsia lattialla, eipä — hee, eipä jalansijaa siihen jää.

AAPPO: Kun minä laitan joskus oman hotellin, tulevat pappa ja mamma meille asumaan.

VILLE: Sehän tuo olisi. Ja mamma saisi vissiin kahvit joka aamu.

AAPPO: Sänkyyn tarjotaan.

SERUKKA (häpeissään): Ei, eihän toki sitä häpeää, etten itse saisi. Pappilassa kun kerran tarjottimella toivat, ikäni olen saanut sitä hävetä.

HILDA: Oh-hoh, kuitenkin.

SERUKKA (Hildalle): Vanha on utelias: ollaanko rikasta perua ja onko pappa siellä kauppias vai muu virkamies?

HILDA: Aappo —

AAPPO: Enemmän niinkuin hantvärkkäri —

SERUKKA: Hantvärkkäri on hyvä virkamies ja rikaskin tietävästi osaa olla?

VILLE: No, no, mamma, tietysti, (huomaa Kallen taampana) no, Kalle —

AAPPO: Velimies on kasvanut.

KALLE: Jotain joutava tekeepi, (kun Ville nykäisee häntä tulemaan kauemmas, jatkaa Kalle huolettomasti) vaikka ei tuo näy isä tuotakaan tekevän.

AAPPO (vakavasti): Arvaapas Kalle, mitä on tehtävä, että menestyisi ja kauan eläisi maan päällä?

KALLE: Syötävä, kerta päivässä kuitenkin, eikä kerta viikossa niinkuin Vehvilässä.

SERUKKA: Muistele tarkemmin, aina meillä kerta päivässä on syöty.

AAPPO: Kunnioita isänsä ja äitiänsä, ettäs kauan eläisit maan päällä, sanoo sana.

KALLE: Sana ei silloin tiennyt mitään Vehvilän pesueesta. Eikä isä ole milloinkaan vielä käsenyt kunnioittamaan.

VILLE: En minä ole kieltänytkään, ähää, äitiä kuitenkin kunnioittamasta, ähää (Villeä naurattaa).

SERUKKA: Menepä taemmaksi siitä, poika.

Riikka työntää taempaa Annaa.

RIIKKA: Ja tämä on Anna, lapsuutesi leikkitoveri.

AAPPO: Anna, lapsuuteni ystävä, oletpa kasvanut kauniiksi. Muistatkos vielä, kun olit leikkimorsiameni?

ANNA: Kaikkia se herra muisteleekin.

AAPPO: Ha-ha-haa (pyörähyttää Annaa) herra, sanoo herra (mieltivämmin), vaikka onhan se totta, että olen herra, väärin olisi ja kiittämättömästi, jos en sitä nimeä omaksuisi. Olenhan saanut sivistyksen ja laajemman elämänkatsomuksen. Tiedän paljon, olen nähnyt paljon, mutta en ole ylpeä, sillä tunnen elämän liian hyvin. Siksi, vaikka ylempi ulkonaisesti, lähestyn omia vanhempiani avoimin sydämin kuin lapsi, joka on vanhemmille velkaa kiitokset kaikesta!

VILLE (Serukalle): Siinä sen kuulit. (Pyyhkii silmiään.)

SERUKKA: Aappo, Aappo —

HILDA: Ush — kun puhuu joutavia.

AAPPO: Vaikka tietysti kaikista näistä omaisista tässä, ymmärrettävistä syistä, morsiameni on nyt paras ja rakkain.

HILDA: Elä nyt smikraa.

VILLE: Mikraa, mikraa vain, akkaväelle ei sitä viimeistä totuutta tarvitsekaan sanoa.

Anna, Serukka ja Riikka vievät pois kupit. Isaksson on vienyt lekkerin, iskenyt Villelle silmää ja kadonnut näkyvistä.

VILLE: Menenpä auttamaan tuonne, luulen että äiti laittaa siellä vähän suuhunpantavaa. (Menee Isakssonin jälkeen.)

HILDA: Osh, tätä elämää.

AAPPO: Mitä?

HILDA: Täällähän sinä olet kuin kotonasi.

AAPPO: Niinhän olenkin.

HILDA: Ja näitä ihmisiä!

AAPPO: Ne ovat vanhempani ja sukuni.

HILDA: Mikä vempale tuo isäsi.

AAPPO: Sitä olen minäkin.

HILDA: Ja kuin varttina äitisi.

AAPPO: Toinen osa minua. Ja mitä heiltä sitten puuttuu?

HILDA: Ei sivistystäkään.

AAPPO: He eivät tarvitse sitä tuon enempää.

HILDA: Asuessaan variksenpesässään.

AAPPO: Variksen pojasta on pesänsä kaunis. (Syventyy muistoihinsa.) Se on kaunis rinne tämä Vehvilän rinne tuossa (viittaa). Siihen kun päivä paistaa ja isä onnellisena pihanurmellaan köllöttää ja katsoo, kuinka savu räppänäpahasesta kohoaa, kuinka äiti askareillaan ahertaa ja lapset pihalla paitasillaan piehtarovat —

HILDA: Sanon suoraan, minä en voi sietää sivistymättömyyttä enkä maalaisia, en voi alentua heidän

tasalleen, miten ne elävät — tuollaiset lapsilaumat, aina lankeavat —

AAPPO: Mutta kun sinä itsekin —

HILDA: Vertaatko minua heihin? Minulla on rakkauteni ja minähän uhraudun.

AAPPO: Ah, Hilda, siksipä rakastan sinua niin.

HILDA: Sinun tähtesi olen kärsinyt paljon. Ja näin sinä kohtelet minua, sinä vertaat minua noihin. Eikö riitä, että olen alentunut täällä käymään ja nöyrästi kärsin kaikki ristiriidat? Oo, olkoon kohtaloni kuinka synkkä tahansa, minä kärsin, kärsin kaikki, vaikka koko elämä siihen suoltuisi. Oo, että näin piti minulle käydä, näin matalaksi litistivät kaikki korkeat haaveeni.

AAPPO (loukkaantuneena): Minunko syyni se on?

HILDA: Sinä kysyt vielä. Että sinä viitsit.

AAPPO: Mutta syy ei ole minun.

HILDA: Minunkos?

AAPPO: Sinun.

HILDA: Minun?

AAPPO: Sinun.

HILDA (itkien): Oo, että sinä voit yksinäistä naisraukkaa näin loukata.

AAPPO: Enkö sinulle sanonut, että kunnan miehenä menen kanssasi kihloihin? Ja että minun niin täytyi tahtoa, se ei ollut minun syyni.

HILDA: Minunkos?

AAPPO: Sinun. Sinähän ensin sanoit minua rakastavasi ja tulit luokseni ja —

HILDA: Niin sanoin ja sen teinkin. Taivas tietää, että puhuin totta. Minä rakastin sinua, niinkuin puhdas nainen voi miestä rakastaa.

AAPPO: No, sitähan tarkoitin.

HILDA (raivoissaan): Mutta elä luule, että enää rakastan. Minä en sinua rakasta. Minua on petetty, sinä et ole se, joksi sinua kuvittelin. Sinä olet sivistymätön, petturi. Näin epähieno sinä voit olla, tällaista tuskaa tuottaa. Eikö oltu sovittu, ettei siitä, *siitä* välisestämme koskaan enää puhuta?

AAPPO: Itsehän sinä aloit.

HILDA: Siinä se on. Aina sinä olet viaton. (Itkee.) Oo, mikä lienenkään minä mielestäsi, kun et enää minua rakasta?

AAPPO (lämmeten): Minä rakastan, kas noin, pyyhittään pois kyneleet (pyyhkii Hildan silmiä). Noin, sinun silmäsi ovat niin kauniit ja rakkaat. Anna minulle anteeksi, rakas, jos olen sinua pahoittanut. Minun syytänäni se oli kaikki, koeta unohtaa. Sinähän jo hymyilet, miten sinä olet kaunis. Sano, että minua vielä rakastat.

HILDA (hyvitettynä): Rakastanhan minä sinua.

Aappo suutelee Hildaa.

AAPPO: Ja nyt pyydän sinulta uhrausta, menepäs nyt äidin avuksi aamiaista laittamaan. Koeta olla ystävällinen. Äiti on niin hyvä, oikea nainen.

HILDA (loukkaantuneena): Tietysti hän on, paljoo parempi kuin minä, johan sen kuulin.

AAPPO: Hilda —

HILDA (kohoavassa raivossa): Johan sen kuulin, sanon, elä kuitenkaan minua narriksi luule, näen minä, mikä tästä keitoksesta kypsyy. Ja jos joku nöyristyykin, ei ollut se Hilda Mustikkamaa (menee tupaan ja Serukan kanssa koria kantaen kohta pois).

Isaksson on seisonut veräjällä jonkin aikaa ja pistäytynyt tupaan.
Aappo korjailee pöytää. Sisältä tulee siihen kohta Riikka.

RIIKKA: Onko Aapolle ikävää tapahtunut?

AAPPO: Voi, täti, en tiedä, mitä sanoisin.

RIIKKA: Voithan minulle puhua suoraan.

AAPPO: Voinhan tädille puhua. Minä olen murheissani. Aina olen asiat selvästi nähnyt ja tiennyt, mitä pitää tehdä, nyt en näe enkä tiedä. Olenko menetellyt epäpuhtaasti ja väärin, kun sydämeni ei minulle mitään puhu? Sanon tämän tädille, vaan tämä on salaisuus: me emme Hildan kanssa oikein sovi, meillä ei ole yhteisymmärrystä, enkä minä voi siis tehdä häntä onnelliseksi.

RIIKKA: Sinun pitää jättää hänet ajoissa.

AAPPO: Sitä en voi, ellei hän tahdo. Olenhan sivistynyt, ja vaikka olen nuori, en ole kitsas oman onneni suhteen, sillä minäkin olen jo keksinyt, mikä ihminen on onnellisempi kuin onnellinen, se on se, joka voittajana ja puhdassydämisenä päänsä lepoon laskee.

RIIKKA (syleillen Aappoa): Sinä kultapoika. Ja jos — ja jos — arvelin tuosta Annasta kertoa, että tuo Mäen Jeremias jätti sille kihlat ja Anna leikillään ne otti. Se näet Anna, jos suoraan sanon, on sinua muistellut. Ja nyt kun kuuli sinun kihlautuneen, niin — otti ne.

AAPPO: Anna ei saa. Hänellä voi olla mikä tulevaisuus tahansa. Minä vien hänet kaupunkiin, minä hankin hänelle työtä.

RIIKKA: Ja tuumittiin Isakssonin kanssa, kun tässä tämän kylän asioita setvitään —

AAPPO (keskeyttäen): Ha, ha, vieläkö ne tätiä ja setää puhemiehinään pitävät?

RIIKKA: No ainahan ne, jos ei toista, niin toista. — Tuumittiin äsken tuolla, jotta ukko itse olisi naitettava, ja Isaksson sanoi hankkivansa morsiamen, mutta ei tarkemmin ehtinyt kertoa tuumistaan, mutta ei haittaa, jos sinä puhut siihen suuntaan, kun ukko näkyy tännepäin tulevan.

AAPPO: Minä puhun.

RIIKKA: Sillä tavalla se sievemmin järjestyisi. Jos puhuttelet sinä ensin ukkoa, niin minä pistäydyn tupaan (menee tupaan).

Jahvetti tulee kirves kainalossa.

JAHVETTI: Päivää (kättelee).

AAPPO: Päivää.

JAHVETTI: Onpa se Aapraham muuttunut, herrautunut ihan.

AAPPO: Ainahan sitä. Mitäs isännälle kuuluu?

JAHVETTI: Se on sitä viimeistä uutta, jotta eukko otti ja kuoli tässä talvella.

AAPPO: Mikäs sen tappoi?

JAHVETTI: Laakiko sen lienee pannut. Ei tuo tunnu olevan tauti eikä mikään pitää se laaki, mutta poika tappamaan. Toista on se horkka, joka minua rytyytti toissa vuonna.

AAPPO: Vai on rytyyttänyt?

JAHVETTI: Rytyyttihän se kuin uhalla, eihän sitä tilassakaan pysynyt. Sidoin itseni jo kangaspuihin, vaan se kun pieksi minua, niin kangaspuut perässäni räiskyivät vain katosta lattiaan.

AAPPO: Ha-ha-haa.

JAHVETTI: Eipä Aappo taida uskoakaan, vaan niin se oli. Menin sitten tuonne heinäniitylle, siellä oli sattumalta kolme lihavaa kasakka-akkaa niittämässä, ja kun se alkaa rytyyttää, komennan akat päälleni istumaan ja sekös pahus pieksää, niin että akat ilmassa lentelivät, vaan siihen se horkkakin jäi.

AAPPO: No, ei ole taudin vaivaaman näköinen isäntä, ihan nuori mies vielä.

JAHVETTI: Vai ei ole? Kestäähän tämä pykninki, se kun on niistä vanhanaikaisista rakennustarpeista tehty.

AAPPO: Pitäisi toinen emäntä vain ottaa.

JAHVETTI: Hee, vai toinen. Sitä kun ei lykstänyt oikein se ensimmäinenkään. Kiukkuisa oli se Maija. Kukas täällä vikoja vailla, mutta ei sen silmään olisi saanut pienellä tikullakaan pistää. Hee. Ja salata synnillisyyttänsä tältä — siinä oli urakkaa, hee, jotta totta tuolla ne samaiset syntinsä edes kuitatuiksi saanee.

AAPPO: Vaan onhan niissä naisissa laajempisydämisiäkin.

JAHVETTI: Voi, voihan niitä olla laajojakin hameniekkoja. Mutta niinkö se Aapraham tätä puhetta vain kampeaa, jotta muka minun hullaantua vielä, jotta muka ihan sen Itsensä käskyn mukaan käyttäytyä, Hän kun näet pykälän pani, jotta lisäännypäs ja täytä tämä maa? No, vieläköhän tuota yrittäisi?

AAPPO: Onhan se pykälä sellainen.

JAHVETTI: Sellainen ja kova onkin. Sitä kun ei muuten taitaisi tätä asiaksi ymmärtääkään. No, sanonpa Aaprahamille, etten minä niin huono sanankuulija ole, etten olisi jo havainnut sitä, ettei tässä näin otollinen ole, joo, mutta kun tämä nurkkakunta on niin paljas akkaväestä. Akka se on täällä ihan sinivärin hinnassa!

AAPPO: Hankitaan muualta.

JAHVETTI: Mistäpä sen ja kukapa tuota nuo kaupatkaan välittäisi? Riikkakin on jo vanhaksi tullut.

AAPPO: Onpa tullut kylälle se oikea puhemies, tämä Isaksson, joka on monen asiat ennenkin järjestänyt.

JAHVETTI: Mutta jos se sitä Kattaiskaa tyrkyttää, sitä ampiaista, hee, niin elinaikuisia käräjiä saa käydä, se näet tässä syksyllä käräjöi multa housuja, yksiä miesvainaansa vanhoja pöksyjä, vaan herrat sille rapsun antoivat, kun ei mulla siellä käräjätuvassa niitä jalassa ollut, niin, ja kukapa tietää, eipä tainne minulta niitä löytyäkään.

AAPPO: Sillä on tiedossa joku, Isakssonilla. Odottakaahan, kysyn, minne se meni. (Menee tupaan.)

JAHVETTI: Ei tässä hätää, eikä se tähän hätään valmiiksi tulisikaan.

Isaksson tulee.

ISAKSSON: Pannaanko puuhat käymään, kun näillä main kuljen (kättelevät)?

JAHVETTI: Mitäkös vielä, ilman aikojaan tuon pojan kanssa suuta soittelin.

ISAKSSON: Taidat pojallasi vuoron jättää. Mutta tuollainen visainen mies elää vielä monet vuosikymmenet uhallakin.

JAHVETTI: Hee, hyvähän täällä on valmiissa maailmassa elellä. Eleleehän sitä toki, kun ei ole häijyä akkaakaan, vaikkei sekään haittaisi. Minkälainen se on se kaupittavasi?

ISAKSSON (katsoen ympärilleen): Se on hyvä ja rikas on ja kaupungista on, se on tämän Aapon morsian.

JAHVETTI: Ha-ha-haa, ja saatavissa olisiko?

ISAKSSON: Niinkuin naulattu. Uskon sen paljaaksi katsovan tämän Aapon kotitalon!

JAHVETTI: Ha-ha-haa, vai paljaaksi, ja minä hänet ottaa kaappaiseisin. Se olisi sutkaus. Jo tässä olen ajatellutkin, jotta jokin kepponen se olisi vielä tehtävä, ennenkuin ruumiista katoaa tämä tomun tuoksu ja kokonaan taukoaa tään virran juoksu, ja sittenpähän tuota en suotta olisi ähitellytkään Maijavainalle, mitä aina ähittelin, hee.

ISAKSSON: Pannaan asia alulle vain.

JAHVETTI: Lupa leikkiä laskea. Kats, pakana, kun ampiainen lentää.

Kattaiska lennähtää siihen, katsoo myrkyllisesti Jahvettiin.

KATTAISKA: Kas, housunkantajoita.

Isaksson pujahtaa tupaan.

JAHVETTI: Muistelepas, mitä käräjätuvassa sinulle opetettiin: Puhu tosisanoja, vaikka yksi päivässä.

KATTAISKA: Housunvaras, ke-ke-, siinä on tosisana tälle päivälle.

JAHVETTI: Voisin vetää sinut käräjiin, vaikka ei ne pysty tukkimaan sielläkään akkojen suita, eihän niitä tuki ei sammalillakaan.

KATTAISKA: Housunvaras, ke-ke.

JAHVETTI: Näyttäisin minä sinuna toteen tuon.

KATTAISKA: Kyllä näytän sulle vielä todet, keiskut sulle vielä kerta teen, ja silloin sitä naurettiin kapakkamassille.

JAHVETTI: Elä huuda, äänes kuuluu taivaaseen, Jumala luulee luontokappaleeksi ja pistää hännän selkään. Eihän sinusta ole sitten, ei minun miniäksenkään, heh-heh-hee — eihän sinusta kuka huoli — ei muut, jos en minä — hee, jää ne häät sinun kohdaltasi.

KATTAISKA: Eipä jääneet, ne pidettiin. Tulehan pois niihin vaikka niissä Kattais-vainaan housuissa.

JAHVETTI: Niihin häihin tulen minä vaikka — housuitta, he-hee.

TOINEN NÄYTÖS

Riikan tupa. Peräseinällä ovi. Oikeassa peränurkassa leivinuuni, oikealla seinällä ikkuna, sen alla pöytä. Vasemmalla myös ikkuna, jonka edessä pitkä pöytä penkkeineen. Uuni lämpää. Ovi perällä on auki, siitä näkyy pihamaata.

Anna kirnuaa voita. Riikka leipoo piirakaisia. Ulkoa kuuluu Aapon laulu:

Tuoksuupa, tuoksuupa tuomenkukka
Pellon pientareella.
Mieless' on, mieless' on tummatukka
Neitonen poikasella.

RIIKKA: Se on meidän Aappo, siinä on poika. Viskaapa joku puu uuniin. (Anna viskaa.) Sanonpa vielä, että pakkokos sinun on enää ollenkaan mennä Jahvettilaan, jäät tähän nyt, niin et tarvitse enää kuulla ukon torailua.

ANNA: Mentävä sinne on kuitenkin.

RIIKKA: Emännäksikö?

ANNA: Miksipä ei, koska Jeremias kerta —

RIIKKA: Siksi ei, että piloillasi otit kihlat, eikä Jeremias kuitenkaan Kattaiskan käsistä pääse.

ANNA: Jeremias tuli eilen minun luokseni ja sanoi, ettei hän sille lähde. Ja samahan minulle on, missä olen, ei sillä väliä.

RIIKKA: Aappo lupasi sinulle hankkia paikan kaupungista.

ANNA: Ei tarvitse vaivautua. Mitä minä kaupungissa, tämmöinen. Kyllä Jeremias minulle riittää, eikö kelvataksaan talollinen palvelijalle.

RIIKKA: Ole vaiti.

Aappo tulee sisään kädessään tuomenkukkia. Hän antaa ne Riikalle, joka on lopettanut leipomisensa ja ottaa putelin, johon aikoo panna kukat.

RIIKKA: Pesaistava tuo näkyy olevankin.

Menee ulos sitä pesemään.

AAPPO: Kokon tein siellä valmiiksi. Iltasilla tanssitaan, tanssitaanko, Anna?

ANNA: Minä olen tanssinut jo tanssittavani.

AAPPO: En tahtoisi puhua sinulle sellaista, joka loukkaa sinua, enkä sellaista, joka viettelisi sinun puhdasta sydäntäsi, mutta minunkin täytyy kuulla tunteitani. Minä olen eilisestä tutkinut niitä ja tarkastanut niiden kulkua, enkä minä sille mitään taida (lämmeten). Anna, minä rakastan sinua!

Minä olen rakastanut sinua kauan, tietämättäni. Sinun näköisesi nainen on ollut ihanteeni jo lapsuudesta asti. Anna, minä rakastan sinua! Ah — jospa tietäisit!

ANNA: Te teette vain pilkkaa köyhästä piikatyöstä.

AAPPO: Piikatyöstä — se sana syyttää minua. Sellaiseltako minä näytän, niin turhalta, jonka tunteet sytyvät tuon jaon mukaan? Ei, Anna. Piikatyttö tai ruhtinatar — mikä vain on lähinnä ihmisen ihannetta. En ole vielä antanut maailman pettää itseäni, enkä pilata sydäntäni. Minä pystyn vielä rakastamaan sitä, jonka Luoja oli minulle luonut.

ANNA: Päivässäkö Aappo unohtaa jo entisen morsiamensa?

AAPPO: Minäkö unohtaisin? En koskaan mitään unohda. Yksi elämä ei riitä tuskiani pois pyyhkimään. Minun elämäni on selvä kuin yksi ainoa päivä. Minäkö eilisen unohtaisin?

ANNA: Ei ole mies, joka tänäpäivänä ottaa morsiamen ja huomenna jättää sen.

AAPPO: Minäkö Hildan jättäisin? Ei, Anna käsittää minua väärin. Minä otan hänet. Ah, vaikka kadotuksen kuilu sen kautta eteeni aukeaisi, minä astun siihen — mutta rakastettuni kuva sydämessä. Sen verran tuomitullakin on oikeuksia. Siksi, salli minun puhtain sydämin saada lähetä sinua kerta, vaikka ikuisiksi jäähyväisiksi.

Ottaa Annaa vyötäisiltä. Anna työntää hänet kiivaasti pois.

AAPPO (nuhtelevasti): Kun minä olen kohtelias ja näin tunnetta täynnä, ei sinun sovi käyttäytyä noin.

ANNA: Jospa minäkin olen tunnetta täynnä.

AAPPO (väärinkäsittäen): Silloin on Annan annettava valta tunteillensa.

ANNA (yrittäen lyödä): Ja jos se tunne käskee minun vieläkin ponnahuttamaan sinua, narri.

AAPPO (loukkaantuneena): Narri — (mieltii ja löytää aatoksen) narri, se on totta. Minä olen narri. Mikä elämänviisaus puhuu sinun suusi kautta, Anna. Narri! Miltä narreilta näytämme sen Luojan edessä, jolta ei mikään ole salattu. Narri, niin, ehkäpä olen se tunteitteni tähden, näiden alati kuohuvien ja muutteluvien, ehkäpä olenkin se rehellisyyteni ja velvollisuudentuntoni tähden, kuka tietää. (Painaa kädellä rintaansa.) Ja kuitenkin, Anna, tunnen vain tuskaa, ah, vain kipeätä tuskaa (sulkee silmänsä). Minä, joka luulin äsken olevani maailman herra, omistavani kaikki, olenkin vain narri, narri, jolta puuttuu kaikki, kun puuttuu se, joka yksin voi kaiken antaa. Rakkaus, sinä julma opettaja, ah, millä kivulla aatoksen synnytät!

ANNA (iloisesti): No, nyt ihmeitä, enhän minä tahtonut loukata, enkä tiennyt, että —

AAPPO: Mitä et tiennyt?

ANNA: Että Aappo — se on niin hassua sanoakin. No, jos Aappo niin tahtoo, ei minun kannata siitä tyhjää meluta, saahan minulle tehdä, mitä tahtoo (tarjoutuu Aapolle).

AAPPO: Ei, et saa käsittää minua väärin, etkä saa — mitenkä sanoisin — siksi, että minä olen herra — et siksi, mutta jos tunteesi ovat sellaiset (lähentyä) — silloin vasta —

ANNA (reippaasti): Onhan minulla tunteet sellaiset (naurahtaa).

AAPPO: Onko sinulla, armas, armas (suutelee Annaa, joka ihailien katselee Aappoa).

ANNA: Kyllähän minusta tämä on somaa.

AAPPO: Se on somaa, ei, se on pyhää, ihanaa. Ah, jos sinä minua rakastat, muuttuu koko maailma edessäni, noin, se on nyt toinen. Puut, nurmet, kukat, ne ovat minua varten, minun silmääni ilahduttaakseen, minun rakkauttani koristaakseen. Ja niinkuin unelma on rajaton, niin minun oloni ja ajatukseni. Mikä kirkkaus kaikkialla! Minne haihtui nyt minun tuskani — (ylös katsoen) hoi, minun murheeni, hoi — (suutelee Annaa).

ANNA: Kiitos, sepä oli vieläkin somempaa.

AAPPO: Oi, sinä tyttö, jospa tietäisit, miten kaunis olet, kuin metsäkukka.

Samassa tulee Hilda.

HILDA: Pääsettekö, haa, sen koiravillat.

AAPPO: Rauhoitu, Hilda.

HILDA: Kyllä minä rauhoitun, kun eksamineeraan ensin.

ANNA: Aappo-herra näytti minulle vain, minkälaista kaupungissa on rakasteleminen.

HILDA: Vai niillä opetusmatkoilla sinä täällä liikutkin?

AAPPO: Rakas Hilda.

HILDA: Ähää, vai rakas, elä usko, että sika lentää.

AAPPO: Tämä on viatonta.

HILDA: Yhtä viatonta kuin siveytesi, ymmärrän, mutta sitä soppaa ei minulle enää serveerata, hyvä kyyppari.

AAPPO: Hilda?

HILDA: Minä pesen käteni kuin Pilatuksen Ponttius. Onpahan sitten puhdas toisen ja paremman sormusta vastaan ottamaan, jos niikseen. Ja sinä pidä hempukkasi.

ANNA (on ottanut vettä vatiin): Tässä on vettä.

Hilda heittää sen Annan päälle.

HILDA: Tuossa on.

Anna poistuu puistellen vaatteitaan.

AAPPO: Sinä et saa.

HILDA: Vai en saa — tätä neitokaista, en opettaakaan, tätä satakieltä.

AAPPO (pahastuen): Sinä loukkaat, sinun sanasi kuolettavat minussa jotakin, elä mene liian pitkälle, Hilda rakas.

HILDA: Ähähäs taas, vai rakas? Vaahtoa se on sellainen puhe, ja totta on se, että sinä olet maailman kehnoin mies ja narri niinkuin isäsikin.

AAPPO: Vaimo!

HILDA: Vaimo en ole, en sittenkään, vaikka kymmenen tuollaista miestä olisi. Hullu olinkin, kun kelkkaasi istuin, kun parempiakin olisin saanut.

AAPPO: Senkö liikkaavan suutarin?

HILDA: Miehen, jolla on talo. Mitäs sinulla on? Suu sinulla on ja siitäkös suuria sanoja höyryää kuin mitä savu-uhria. Ei sitä eletä runolla, kun ei ole muuta särvintä. Vai vaimonko sinua pitäisi elättää niinkuin isäsikin?

AAPPO: Hilda (aikoo lyödä, pidättyy, mutta ei voi kokonaan jättää), isäni puolesta, ah, täytyykö minun — oh, sinä, mihin johdatat minua!

HILDA: Tämähkö on palkkani kaikesta, ah, miten katkerata on tämä elämä, mihin kuiluun olen syössyt? Aina olen pyrkinyt korkealle, kauas ja korkealle, ja nyt, oo, tätä pettymystä (itkee).

AAPPO (säälisen ja sovittaen): Hilda, jos koetetaan yhdessä vielä, pyritään yhdessä sinne — kauas ja korkealle.

HILDA (säikähtäen): Äläst, vai yhdessä, voiko kyypparin kanssa lentää, voiko tuollaisesta maasta muuta kuin myrkkymarjoja kasvaa?

AAPPO (hypähtää Hilda kohti): Vaikene jo. (Hilliten itsensä.) Katso, tässä on herra, kasvanut tästä maasta — ja sinun pitää nähdä, ennenkuin kuolet, ketä olet loukannut. Nyt alan minä elämäni ja toimintani ja näytän, mikä ihminen on töllin poika. Minä hankin rahaa, minä annan ihmisten kumartaa

käsissäni tuota roskaa, kultaa, jota he palvelevat. Minä suojelen kultamuurilla tätä myrkkymarjaa, niin, ja silloin itket sinä, totisesti itket.

HILDA (arvellen ja sovitellen): Aappo —. Mitä sinä nyt — kultani?

AAPPO: En, kaikella on aikansa ja kaikella määrätty rajansa, aika syntyä ja aika kuolla. Ja tällä on aika kuolla. Sinä itse sanelit äsken hautaluvun meidän rakkautemme haudalle, enkä minä pysty kuolleita ylös herättämään.

HILDA (hiukan peloissaan): Sinä olet sitten oikein vihainen?

AAPPO: Ei. Vaan kun sinä sanoit ei, sanon minäkin ei, enkä tingi enää tunnoillani.

HILDA (räjähtäen): Vai et, no ei, kun ei. Nyt sanon minä ei ja usko se. Ei, ei, ei. Pthyi, mitä nämä Vehviläiset ovat, viheliäisiä kotalappalaisia, pthyi, pthyi.

Aappo poistuu juhlallisena.

Anna tulee hiilikoukku ja uuninluutimavasta kädessä laittamaan uunia. Alkaa työnsä epäröiden. Hilda katsoo häneen ja alkaa nyyhkyttää.

HILDA: Voi, mitä sinä olet tehnyt.

ANNA: Mitä minä olen tehnyt?

HILDA: Erottanut kaksi rakastavaista.

ANNA: Tyhjäähän se oli, loruilua se äskeinen.

HILDA: Ja minä kun rakastan häntä niin, nyt sen vasta tunnen, kun hän on jättänyt minut.

ANNA: Ei hän koskaan jätä neitiä, niin hän äskenkin sanoi.

HILDA (ilostuen): Sanoiko? Mitä hän sanoi?

ANNA: Sanoi, enhän minä ymmärtänyt, mitä hän sanoi, sanoi vain, että te olette rakkaita (muistelee) ja että hän on rikas.

HILDA: Jaa, hänestä tulee rikas. No, jospa hän suotta oli suuttuvinaan, kun minäkin —. No, vielä hänkin itkeä saa.

ANNA: Elkkää, hän on niin (etsii sanaa) — pehmeä — kyllä minä neitinä olisin iloinen vain.

HILDA: Kuule, juoksepas Aapon luo ja káske hänen pyytää minulta anteeksi käytöstään, sano, että se itkee siellä nyt, raukka.

ANNA: Jos se ei minun sanoistani välitä?

HILDA: Koetahan.

ANNA: Voipihan koettaa (viepi hiilikoukun mukanaan).

Riikka tulee pesty pullo kädessä, asettaa siihen kukat.

RIIKKA (epäröiden): No, tottako se oli, mitä Aappo kertoi, että teistä jo ero tuli?

HILDA: Vai jo se sitä kertoi.

RIIKKA: Luvalla sanoen: ei Aappo Hildalle sovikaan. On sitä kotijoukkoa siinä, ja nekin kun se aikoo ottaa luokseen.

HILDA: Ei minun luokseni olisi ottanut.

RIIKKA: Ei, se on tietty.

HILDA: Ja siksipä sanoin minä Aapolle äsken: ei, minun hermoni eivät sitä siedä.

RIIKKA: Saapihan Hilda mieleisiäänkin.

HILDA: Eihän se ole sanottu sekään.

RIIKKA: Onhan kaupungissa toki ihmistä.

HILDA: Vaan sopiiko minun mennä kadulle ja sanoa: ottakaa, tässä on ihminen. Ei silloin semminkään kävisi kaupaksi.

RIIKKA: Se on tietty, tarvitaanhan siinä puhemies.

HILDA: Ei, siinä tarvitaan rakkautta.

RIIKKA: Mitä?

HILDA: Rakkautta.

RIIKKA: Niin, sitten jälkeenpäin, se on tietty.

HILDA: Niin, eihän ennen toki, kun ei kosia voi. Siinäpä se naisen aseman pahin kohta, ettei kosia voi. Koettaa vain salaisin keinoin syntymästä asti suositella miestä, kun ei tiedä, milloin ja kenen sattuu saamaan. Tämä se on ammoisista ajoista turmellut naisen luonnon. Ja sitten rakastua niinkuin piili, jos joku kysyy, muuten onni livahtaa käsistäsi. Vaan onko siinä kohtuutta, minä kysyn? Rakastuuko sitä tarpeen vaatiessa? Roskaa sitä rakastuu. Mutta olepas siitä tietävinäsi, et miestä ikinä saa. Rehellinen ja järkevä nainen jää naimattomaksi, niinkuin raita rannalle, usko pois, olen minä siksi jo elämässä nähnyt.

RIIKKA: Pitää pysyä sitten yksinään.

HILDA: Mutta ei ole varaa, kun ei ole ammatti hyvä. Ei ole muuta keinoa kuin tämä keinottelu, säällittää pauskautua siihen ryöppyyn, josta et enää koskaan, itseäsi ehyenä löydä, naimisiin, jossa elämä on yhtä pyykkiä: taivu, suutu, hyökkää päälle, anna anteeksi, itke, hyökkää samassa. Ja ole tähän aina valjastettu. Sitä se on. Olen minäkin siksi jo nähnyt.

RIIKKA: Näitä hankkimisvaivoja huoajentaakseen voisi antaa asian puhemiehelle.

HILDA: Sehän se olisi, mutta kun on niinkuin sivistynyt olevinaan, on tuttavapiiriä ja niin pois päin, niin ihan ne epäsiiveellisenä sitä pitäisivät. Se on sellaista peliä ihan koko tämä elämä, ettei siitä oikein rehelliselle ihmiselle ilkiä puhuakaan. Se on petospeliä, teeskentelyä koko sivistys, mätää sydämeen asti. Mutta ei saa olla näkevinään sitä, minkä lapsikin jo näkee. Ei saa puhua siitä, mikä todelle haiskahtaa. Sivistymättömäksi minut leimaisivat, jos tietäisivät, mitä nytkin puhun.

RIIKKA: Mutta kuka siitä tietäisi, jos tapaisi täältä maalta nyt hyvän sulhasen.

HILDA: Rikasta ei täältä saa, enkä köyhää huoli.

RIIKKA: On täällä joku rikaskin. Rikas voisi ostaa talon kaupungista.

HILDA: Sehän tuo olisi.

RIIKKA: Ja muovailee sitten miehen mieleisekseen.

HILDA: Vaan ei ne rikkaat huoli, jos tietävät, että olen köyhä. Ei Riikka huoli siitä muille puhua.

RIIKKA: Vai on Hilda köyhä tyttö.

HILDA: Melkeinpä kuin tuo Aapon mökki on kotimökkini. Ja siksi tiedänkin, miltä pii haisee. Omalla nerollani olen siitä pois ponnistanut. Olin piikana, olin kuuraajana hotellissa ja rupesin sitten tähän ompeluoppiin Aapon tavattuani, ja siinä koko juttu.

RIIKKA: On tässä tämän kylän puhemies, tämä Isaksson, jolla on rikas sulhanen tiedossa, eiköhän kysäistä häneltä, kuka se on?

HILDA: Ihanko totta se, emäntä? — No, eipähän ottaisi, jos ei antaisikaan.

RIIKKA: Minäpä käsen. (Menee ulos. Kohta tulee Isaksson.)

ISAKSSON: Onhan se minulla tiedossa sulhanen, isäntämies, sen kanssa tuossa nurmikolla juttusin, kun oli kokon laittoon tullut.

HILDA: Sanoin jo emännälle, että voipihan tuosta jututa, eihän sana mitään maksa.

ISAKSSON: Talossa, tässä Mäellä, on kaksikin emännätöntä isäntää, nuori ja vanha. Nuori ei liene mikään nero eikä viisaustieteen tohtorikaan.

HILDA: Mitä minä viisaalla, minulla on viisautta itselläni yhden talon tarpeeksi. Onko talo varakas?

ISAKSSON: On tavallisen varakas.

HILDA: Sehän sopii.

ISAKSSON: Isä on kuudennellakymmentä.

HILDA: Sehän sopii.

ISAKSSON: Mutta jos ukko nai itse, käy hullusti, eikä se pojan anna silloin emäntää tuoda.

HILDA: Mitenkäs sitten?

ISAKSSON: Mutta jos naisikin ukon.

HILDA: Tokkopa tuota.

ISAKSSON: Vanhasta vara parempi. Ja kun on, niinkuin tämä ukko, vikkelläpäinen ja sievä, oikea vehnäpulla mieheksi. Ja luja rakennus on kuin honkapuusta koko mies. Mitä se haittaa se muutama vuosi?

HILDA: Eikä haittaa, jos oikeelleen ottaa.

ISAKSSON: Tietenkin, synnitön tuskin lienee ukkokaan ihmissilmällä katsottuna, mutta Luojan silmään näkyy siinä mies täynnä vikkelyyttä ja viatonta koirikkuutta.

HILDA: Sellaisesta minä pidän.

ISAKSSON: Tämä Kattaiskakin, naapurin emäntä, siihen pojalle tulisi, mutta ukko ei huoli siitä. No, asia on selvä?

HILDA: Ei sikaa säkissä, en minä mielipidettä muodosta, ennenkuin miehen näen.

ISAKSSON: Odotahan. (Menee ulos.)

Kattaiska tulee.

KATTAISKA: Tämäkö se on nyt se ihmemorsian? (Kättelee.)

HILDA: Ihmekö lienee.

KATTAISKA: Tulin tätä jalansyten katsomaan.

HILDA: Katsoo pois, eihän silmä osaa ota. Vaan lienenkö tuota muita mustempi?

KATTAISKA: No, sattuu sitä jotakin, minkä sittapörri seipääseen, kun näin hienoon morsiamen yhtyy Aappokin.

HILDA: Ei tuota tiedä.

KATTAISKA: Mitä ei tiedä?

HILDA: Mitään ei ihminen tiedä.

KATTAISKA: Kas niin, siinäpä on oikea ihminen, niin pitääkin ajatella, nöyrästi vain (pahaä tärkittävästi), sillä ei täällä toinen toistaan petä. Onko pappi rikaskin?

HILDA: Mitäpä sillä tiedolla tekisitte?

KATTAISKA: No, kun ihmettelen, oletko lintu vai kala, kun tuollaiseen mökkiin naitiin kuin Vehvilään.

HILDA: Mutta jos menisikin suurempaan, hoviin sellaiseen, johon muutkin pyrkivät.

KATTAISKA: Ahaa, vai sitä ne nyt, sitä pelkäsinkin, kun Mäkeläiset tuossa supattelivat — mutta ehei — ei variksenpelätit tämän kylän akkoja peloita.

KALLE (ovesta): Sika.

KATTAISKA: Mitä?

KALLE: Mäen suuri sika on taas emännän pellossa.

KATTAISKA (kaapaisee hameitaan, lähtee kiireesti, ovesta kääntyy ja sanoo Hildalle): Kysynpä, tiedätkö, mikä oli puku ensimmäinen: ei se ollut kallis kiiltäväinen, Adam kantoi nahkoja. (Paiskaa oven

kiinni.)

KALLE (kuiskaa Hildalle): Ha-ha-haa. Jahvetti käski toimittamaan tämän ampiaisen pois.

HILDA: Ha-ha-haa.

KALLE: Jahvetti — no sanon vain: luusta koira unta näkee. (Menee.)

Jahvetti tulee.

JAHVETTI (lyöpi kättä): Morjekset pois vain.

HILDA: Morjekset pois.

JAHVETTI: Sitä ollaan kaupungista? (Asettaa tuolin Hildan kiikkutuolin luokse.)

HILDA: Sieltähän sitä.

JAHVETTI: Sieltähän se kaikki hyvä tulee, tämä sivistys, siirappi ja sikaritupakka, hee. Ja neiti on neitinä aina vain?

HILDA: Ehkäpä ei aina, siksi vain kun rouvaksi tulen.

JAHVETTI: Vai rouvaksi! Sepä kuulostaa. Eipä taitaisi emännänvirka kelvatakaan?

HILDA: Mikä ettei, jos hyvän virkapaikan saa.

JAHVETTI: Minulle se kävi, niinkuin ihmiselle usein käy, täällä surun laaksossa, jotta leskeksi jäin.

HILDA: Eipähän se ole lystiä.

JAHVETTI: Eipä, eipä ole lystiä, vaan eipä ole ikävääkään. Mikä tässä on köllöttäessä. Ja jos niikseen sattuu, ottaa toisen, toisen rouvan.

HILDA: Ainahan se on oma ihminen oma.

JAHVETTI: Puhui tämä puhemies, jotta neitikin on virkapaikkaa vailla.

HILDA: Paikkoja olisi —

JAHVETTI: Tottahan, noin nuorella ja pulskilla, ja rikaskin vielä lienee?

HILDA: Noo — miten ottaa, onhan niitä joitakuuta köyhempiäkin.

JAHVETTI: Näkee tuon ihmisen päältäkin, kuka on rahoja liikutellut. No, et Vehvilän hoviin kuulu mieltyneen. Leikkihovihan se onkin. Pientä siinä on kaikki, jouluporsaskin haravalla nostetaan, mikä piin väliin jääpi, se tapetaan ja karussahan ne aina on siat. Sido hännästä yhteen, etteivät aidan raosta pois pääse, neuvoin Villeä kerran. Ne on niin pieniä, ettei niillä näe häntääkään, sanoi Ville, leikkisä, leikkisä mies.

HILDA: Suoraan sanoen, en välitä heidän leikinteostaan.

JAHVETTI: Suoraan sanoen, se on oikein. Niin, jospa puhunkin tässä suoraan yksin tein. Minä, näet, jos suoraan sanonkin, en rikkauksiisi perusta — ei sinulla varoja ole, jos olisi, naitaisiin sinut kaupungissakin.

HILDA (suuttuneena): Niin naidaankin.

JAHVETTI: Eikä naida, eläkä kainostele turhan tähden. Jos olit rikas, oli sinussa vika, kun tänne pyrit, tahi olit rutiköyhä, sanopas kumminko oli?

HILDA: Oli miten oli, niin kysyn minäkin (mahtavasti), eikö tältäpuolen maailmaa siihen taloon emäntää enää saadakaan, kun ulkopitäjäläisiä oikein kysytään.

JAHVETTI: Sa-sanon suoraan, ei ole saatu, kun lähikylästä tuolta tuota jo yhdellä kupparilla kysytin —

HILDA: Ei se talo silloin ole viatta, kun toisenpuolelaisia —

JAHVETTI: Sanon vain sen, että jos omanpuolelaisia olisi, en minä toisenpuolelaisia kysyisikään, vielä vähemmän kaupunkilaisia, minkä maineisia kulkureita lienevätkään.

HILDA: Ja sanon minä sen, en minä niin huonoon taloon tulekaan, johon kulkureita kysytään (nousee äkäisenä lähteäkseen).

JAHVETTI: Elähän siltä, setvitään, setvitään, jos mitenkuten saataisiin tasan käymään.

HILDA: Itselleenkö se isäntä kysyisikin?

JAHVETTI: Se se olisi mieliteko.

HILDA (ylpeästi): Sitten ei muuta kuin morjekset pois vain (aikoo lähteä).

JAHVETTI: Jottako morjekset pois vain? Elä, elähän, tyttö —

HILDA: Ja totta puhuen kuulinkin jo, että teillä viinoja poltetaan.

JAHVETTI: Se ei ole totta, kun ei ole todistettu. Ja jos olisi totta — tuonvertainen, hee, niin juokse, juokse Jortaniin, jos sinä sen virhiksi katsot. Ja jos virhinkin arvonimen sille antaisi, niin niinhän se on, jottei maakaan ota sitä omakseen, joka virhitön on, taivaalle, taivaalle se sen pois työntää, vaan kun maasta on tullut, maaksi, maaksi sitä pitää päästä jälleen — hee, että jokin järjestys siinä on.

HILDA: Vaan minä sanon, ei tainnut tulla mitään, on minulla se ajatus jo.

JAHVETTI: No, jos on, eipä, eipä sitten tule.

HILDA: Näes, tyhmä minä en ole, mutta köyhä ja perin suora ihminen minä olen ja sisuksiltani hyvä. Eikä papinkirjassa ole rikkuakaan liikaa, niin kaupungista kuin olenkin. Eikös siinä ollutkaan nuorta isäntää teillä?

JAHVETTI: Senkö sinä sitten etuisammaksi katsot?

HILDA: Ainahan nuoren.

JAHVETTI: No, aatospa on. Onhan se meillä Jeremias, ota sitten se.

HILDA: Lieneekö halukas hän puolestaan?

JAHVETTI: Sitäkös tässä kysytään?

HILDA: Tottahan tuo oman etunsa ymmärtää.

JAHVETTI: Näyt olevan viisas tyttö. Jos kaupoista mitä tulee, niin elähän päätä vielä kumpiko, ehdithän tuon vielä. Sanoin sille pojalle, odota tuossa rappusilla, niin minä sinulle emäntää katsastan, hee (katsoo ovesta ulos).

JAHVETTI (ärjäisee ulos): Mitä sinä siinä, poika, riitoja rakennat, tuletko tänne, no!

JEREMIAS (ovessa, puhuu ovesta ulos): Kun lienet herra, pysy herrana, eläkä piikoja suosi. Anna on minun morsiameni, sillä on kihlat, tahi antakoon pois ne —

JAHVETTI: Ähää, vai niin, ne asiat selvitän minä. Ovi kiinni. (Jeremias sulkee oven.) Täällä minä toimin puolestasi. Katso, tässä on vasta oikea tyttö.

JEREMIAS (peloissaan): Ei, mitäs sitä —

JAHVETTI: Kun minä puhun, ei sinun tarvitse ääntä päästää.

JEREMIAS: Enhän minä.

JAHVETTI: Ei sanaakaan, osaatko totella isääsi, joka on pantu sinun päämieheksesi tänne maan päälle?

JEREMIAS: Osaan —

JAHVETTI: Tässä se nyt on, katsastapas. Se on toisen näköinenkin emännäksi.

HILDA: Ei tarvitse suositella. Tavara itse suosittaa itsensä.

JAHVETTI (Jeremiakselle): Siinä näet, pahenee jo käytöstäsi. (Hildalle.) Tämä on niin poikanen vielä. (Jeremiakselle.) Ja jos ei kelpaa, otan minä tämän itse ja sinä saat lähteä talosta. No, kelpaako?

JEREMIAS: Kelpaa —

JAHVETTI: Sillä katso, tämä on sinulle sopiva.

JEREMIAS: Jos niin on, niin mikä —

JAHVETTI (Hildalle): Siinä sen kuulit, ehkäpä tämä ei ole pilakalu poikakaan. (Jeremiakselle.) Ja tee sinä vain niinkuin neuvotaan ja niinkuin näet muidenkin tekevän. Kun Aappo itselleen tytön valitsi ja minä sen nyt valitsin, niin luota sinä vain meihin.

JEREMIAS: Minä luotan.

JAHVETTI: On tämä aina isäänsä totellut. Ja nyt sanon sinulle, Jeremias, uuden opin. Yhtä huonekappaletta tulee sinunlaisesi miehen kunnioittaa: kunnioita vaimoa, jonka Jumala sinulle antoi, ja kuule hänen ääntänsä joka pykälässä. Ymmärrätkö?

JEREMIAS: Ymmärrän.

JAHVETTI: Ja nyt se on selvä.

HILDA: Tokkos kihloja annetaankaan?

JAHVETTI: Niin rahassako?

HILDA: Miten maan tapa on, sittenhän siitä on varma.

JAHVETTI: Nämä tytöt kaupungista ne kuuluvat usein kihlojen kanssa karkaavan.

JEREMIAS: Niin he tekevät.

Hilda suuttuu.

JAHVETTI: Vaan tulehan siihen meille, niin tarkistellaan asiata.

HILDA: En tule, jos en kihloja saa.

JAHVETTI: Sitä ei kaikkien kiertelevien kanssa kihloihin, kukapaties — uskalla.

HILDA: Enkä minä kihloitta rupea. Otatteko vai ettekö sitten? Maine on mennyttä.

JAHVETTI: Kun tuonet ensin muuttokirjasi tänne, saat kihlat.

JEREMIAS: Sitten saat.

HILDA: En minä kihloitta kirjojani tänne tuo.

JAHVETTI: Tee tahtosi. Ei noita monesti liene tällaisia miehiä tarjollakaan.

HILDA: Viinanpolttajojta.

JEREMIAS: Vastatko puheesi, tyttö?

JAHVETTI: Vaiti poika. Leikkiähän se puhuu. Tämäpä nyt kiveräksi panihen. Mikä on, kun et kirjojasi uskalla tuoda, ja mikä on, kun et tuolla iällä jo muita ole saanut, tietäisi sen?

HILDA: Sulhasia olisin saanut vaikka kymmenen.

JAHVETTI: Vale tuli.

JEREMIAS: Vale ja aika pitkä.

HILDA (äkäisenä nousee ylös): Ja nyt minä sanon, etten ole tässä huutokauppatavarana huudettavana

JAHVETTI (kieloitellen): Elä, elähän vielä. No, pannaan nyt niin, että tulet siihen meille nyt, niin annetaan ne kihlat rahassa?

HILDA: Jospa tämä sulhasmies on kovin — viaton?

JAHVETTI (naurahtaa): Viaton, viaton poikahan se on. Vaan pianhan siihen synnin tartuttaa, ja viallinen on silloin niinkuin muutkin.

HILDA: Jospa synti ei tartukaan?

JAHVETTI: Hee, onhan tässä mies toinen, hee, no niin, annetaan nyt hyvät rahakihlat.

JEREMIAS: Annetaan.

JAHVETTI: Ja minä haen vieraatmiehet, niin ei mitään jälkijuttuja tule.

(Menee.)

HILDA: Tämöpä vasta kaupantekoa on. Mutta olkoon nyt.

JEREMIAS: Isä on viisas mies, ei sitä petetä.

HILDA: Sinäkö nyt olet se sulhaseni?

JEREMIAS: Mikä, mikä tuota lienen.

HILDA: Etkö sinä vielä tiedä, mikä olet?

JEREMIAS: Niin minäkö? Mikäkö olen? Je-Jeremiashan minä olen.

HILDA: Kyllähän monenlaisista miehiä tehdään, eipä siltä, mutta —
Kattaiska tulee Hildan huomaamatta sisään.

HILDA (jatkaa): — lupaatko sitten totella minua?

JEREMIAS: Lupaen.

KATTAISKA: Vai lupaat ja lupaatko totella minua?

JEREMIAS (säikähtäen): Lupaen, lupaanhan minä.

KATTAISKA (vetää käsipuolesta Jeremiasta pois): Ja nyt sitä mennään taas.

HILDA (ottaa toisesta kädestä): Ei mennä.

JEREMIAS: Ei mennä, ei mennä.

KATTAISKA: Tämä on minulle lupautunut.

HILDA: Minullepa kihlautui.

KATTAISKA: No, Jeremias, eikö sana suju suustasi.

JEREMIAS: Sujuuhan se. —

KATTAISKA: Sano, kenen olet —

JEREMIAS: Sanoisinhan minä, mutta en tiedä.

HILDA: Etkö tiedä!

KATTAISKA: Sano —

JEREMIAS: Isän —

KATTAISKA: Hää?

HILDA: Isänsä se on vielä. No, minnekä asti meni se isäntäkään?

KATTAISKA (vie Jeremiasta): No tulehan häihin, niin torttua tarjotaan.

Ovessa tulevat Kattaiskaa ja Jeremiasta vastaan
Jahvetti, Isaksson ja Serukka.

JAHVETTI: Hei, hei, ottakaa varas kiinni (ottaa Jeremiaksen pois).

KATTAISKA: Ähää, sanoit sen sanan, jota kerta kadut iankaikkisessa tulesa.

JAHVETTI: Pysähdypäs tähän, niin näet mitä tässä tapahtuu. (Ottaa setelin, näyttää sitä ensin Serukalle, antaa sen sitten Isakssonille.) Tässä tämä on, puhemies.

KATTAISKA: Voi te turkkilaiset ja konnat kaikki.

JAHVETTI: Eipäs, eipäs vielä muista, ettei totta saa puhua, ei vahingossakaan.

KATTAISKA: Ei totuus huku vedessä, eikä pala tulesa se totuus, että varas olet, viinanpolttaja, naura, naura, vielä sitä minäkin nauran. (Menee.)

JAHVETTI: Mutta se se nauraa, joka viimeksi nauraa, hee (viittaa puhemiehelle).

ISAKSSON: Tämän seurakunnan kuullen kysyn minä sinulta — mikä sinun nimesi olikaan?

HILDA: Hilda Mustikkamaa.

ISAKSSON (jatkaa): Kysyn minä sinulta Hilda Mustikkamaa, otatko vastaan tämän Jeremias Jahvetinpojan kihlat?

HILDA: Otan.

ISAKSSON: Ja vastaan tästä satamarkkasesta kuin lainasta ja vieraan rahasta.

HILDA: Vastaan.

ISAKSSON: Ota siis tämä ja talleta se siksi, kunnes miehesi sen sinulta perii. (Hilda ottaa rahan.) Ja nyt olet sinä kihlattu ja ole rauhassa. Osaksesi koituu kyllä se onni, joka sinun osaksesi on tuleva.

SERUKKA (kuin havahtuen): Mitä, mitä tämä oikein on, peliä vai mitä? Tämä on Aapon morsian, toiselleko te sitä?

ISAKSSON: Elä, elähän nyt, mamma.

SERUKKA: Mutta minä en anna tehdä Aapolle vääryyttä. Minua pyydetään vieraaksimieheksi, minä tulen, minä en aavista, mitä on tekeillä. Morsian on Aapon. Sitä eivät saa Aapolta viedä. (Hildalle.) Tokko sinä tiedät, mikä se paikka on, johon sinua vievät, koko kyläkunnan huudossa on talo, (itsekseni) voi mitä on tehty minun pojalleni, minun omalleni?

ISAKSSON: Elkää, elkää nyt.

Serukka menee pois.

HILDA: Minä tahdon kysyä, onko tämän vaimon puheessa perää?

ISAKSSON: Elä ole milläsikään. Kun taloon menet, näet, mikä talo on.

JAHVETTI: Kyllä kaikki näet.

JEREMIAS: Näet enemmänkin kuin kaikki.

HILDA: Vaan totta siinä jotakin oli, kun molemmat samaa.

JAHVETTI: No, se siinä on, minä en sitä kiellä, että annahan akalle asian nenää, hyvä tulee. Anna jouhi, tekee hännän, anna häntä, tekee hevosen. Tämä Kattaiska minulta niin paljon kuin miesvainaansa vanhoja pöksyjä kaipaillee.

HILDA: Onko ne teillä?

JAHVETTI: Minulla? (Hiukan hymyillen.) — Mitenkä ne minulle olisivat joutuneet? Olisiko ne miten? En minä usko.

KATTAISKA (samassa avaa oven, silmät pyörivinä sanelee):

Kun kuolo minut korjaa
Ja hautan' valmis on,
Niin muista silloin minua
Ja tuo housut hautani pääll'.

KOLMAS NÄYTÖS

Riikan pihamaa. Juhannuksen aatto-ilta. Sauna on lämminnyt, sieltä kuuluu vastan läiskettä.

Auringonlaskun aika.

Riikka istuu tuvan portailla ja sukii saunasta tultua hiuksiaan. Isaksson aitan portailla soittelee.

RIIKKA: Ei ole vielä kokon polttajojta tullut.

ISAKSSON: Illastavat ja kylpevät ensin.

RIIKKA: Sanoi ukko Jahvetti päivällä lähtiessään, että laita vain juhlat, niin pidetään Jeremiaksen ja Hildan kihlajaiset ja tanssataan niin vanhat kuin nuoretkin.

ISAKSSON (on noussut ylös, ryypää pöydällä olevasta haarikasta sahtia ja istuu penkille): Tule nyt tänneemmäksi, Riikka, tulehan suotta.

RIIKKA (on laittanut tukkansa ylös, siirräksen penkille): Hyvältäpä tuo nyt tuntuukin, juhlaista ihan.

ISAKSSON: Hyvältähän se tuntuu — kun ei ole pahaakaan tehnyt.

RIIKKA: Pahastako tuo sitten suru tulisikin?

ISAKSSON: Kun pyrkii irti tästä, tästä maallisesta niinkuin, voittaa ilon, mistä tuo tulee, niinpä tuo on elo nykyään helppoa aina.

RIIKKA: Lieneekö tuo helppoa vierasten luona kulku ja työn kerjuu, tylyyttä saat vain kokea.

ISAKSSON: Tylyyttä? No. Niinkuin lapset ovat tylyjä, niin ihmiset, joilla on varaa olla tyhmiä. Mitäpä siitä. Yhtä rakkaita ovat. Mutta olenpa kierrellessäni löytänyt paljon muutakin.

RIIKKA: Mitä olet löytänyt?

ISAKSSON: No, sinutkin ja kaiken muun.

RIIKKA: Paljonpa olet löytänyt kun minut, vanhan mummon.

ISAKSSON: Etpä vanha ollut, kun sinut tapasin. Ja vanha et ole nytkään, komea kuin seetripuu. (Laulaa.)

Sinä olet niinkuin seeteripuu,
Joka kukkii lähellä vettä.
Sinä olet aina naurusuu,
Ja huules tiukkuvat mettä.
Ja äänes soi
Kun käki toi,
Joka kukkuu kuivassa puussa.

Samassa juoksee Anna Aapon takaa-ajamana pihamaalle.

ANNA: Aappo, jätä minut.

AAPPO: Niinpä ei sanassa käsketä. Sinun pitää jättää isäsi ja äitisi ja vaimoon sidottu oleman, sanotaan.

ANNA: Hui —

AAPPO: Ja tämän kristillisen seurakunnan läsnäollessa julistan minä sinut morsiamekseni.

ANNA: Mutta jos minä sanon: ei.

AAPPO: Hilda sanoi: tulen, tulen, eikä tullut. Anna sanoo: en tule, ja silloin tulee. (Isakssonille.) Miehet kerta elämässään kuuntelevat, mitä nainen sanoo, ja silloinkaan ei se vastaa oikein, vai mitä, setä.

ISAKSSON: Onko tämä tosi aatos, Aappo? Mitä aiot?

AAPPO (ottaa Annan syliinsä, reippaasti): Näin aion, rakastaa, tulimmaisesti rakastaa.

RIIKKA: Sitä myöhemmin.

ANNA (riuhtaisten itsensä irti): Hyi tuota, hävetä saa —

AAPPO: Sitä myöhemmin ja sitä ennemmin, sitä aina ja iankaikkisesti.

RIIKKA: Ei se riitä.

AAPPO: Yli iankaikkisuuden sitten.

RIIKKA: Ja nait Annan?

AAPPO: Enemmänkin kuin nain, rakastan ja nain ja naituakin rakastan.
No, olenko nyt narri, Anna?

ANNA: Olet, nythän sinä vasta narri oletkin. Annat pettää itseäsi.

AAPPO: Tahdon tulla petetyksi, olla narri, kuolla narrina sinun syliisi, Anna. Tehköön nainen kolttosensa meille, setä, me teemme myös kolttosemme.

RIIKKA: Ei toinen toistaan vähemmällä pääse.

ISAKSSON: Olkoon sitten pettymyksesi täydellinen, poika.

AAPPO: Setä, minä kun rakastan — ah, — maailma on vain jalkani astinlauta.

RIIKKA: Tulepa, Anna, rakennetaan pöytää.

(Menevät tupaan.)

AAPPO (meneville): Rakennetaan — (Isakssonille) vaikka maailma ja uudet taivaat.

ISAKSSON: Se nuoruus.

AAPPO: Hulluus, ajatteli setä. Tahdon olla hullu ja kuolla hulluna.

Riikka ja Anna tuovat laseja ja kuppeja sekä jonkin pullon.

AAPPO (ottaa lasin): Anna, rauha meidän välillämme — vaikka koko maailma tulessa palaisi, veli veljeä vastaan sotisi — rauha meidän välillämme.

RIIKKA: No, nythän Anna pääsee näkemään kaupungin.

ANNA: Onko se ihmeellinen, Aappo?

ISAKSSON: Se se ihme onkin.

AAPPO: Jos maailma on yrttitarha, on se kaunis, valkea kukka siinä, suuri ja huumaava.

RIIKKA: Eivät kuulu asunnot vierekkäin sopivan, päällekkäin ne on pitänyt tehdä.

ANNA: Jos Ville narrasi tätiä?

AAPPO: Totta se on.

ISAKSSON: Kun yhdestä suuresta kivistä on kaupunki tehty, talot korkeat kuin kirkot. Ja elämä siellä —. Ja mikä elämä!

AAPPO: Kuin unta. Ja ihmiset — ja ne naiset! Ne ovat kuin tähdet taivaalla, kuin enkelit paratiisin kultaisilla kentillä, ei ne synnistä mitään tiedä, siellä kukkii viattomuus, siellä ihminen on täydellisyys, siellä helppo on hyvänä olla. Anna, sinne, sinne ikävöi nyt minun sieluni —

ISAKSSON: Elähän, Aappo —

AAPPO: No, ei siltä, onhan täälläkin elämää, täällä on sukuni, isäni ja äitini —

Samassa tulevat Serukka ja Ville. Aappo juoksee
syleilemään äitiään Serukkaa.

AAPPO: Kuinka äitini unohtaisin? Ei, vaikka minä pyrkisin kuinka kauas ja korkealle, äitiä kiitteleisin —

Isaksson menee tupaan. Kalle on tullut saunasta vasta kädessä.

KALLE: Voi näitä aikoja, kun eivät pahene, vaan paranevat, kun täällä vain kiitellen eletään kuin kissat kallioilla.

VILLE (leikillään): Etpähän sinä kiitelle.

KALLE (mennen luo): Isääkö? Sekös se on isä tämä mies, eikös se ole vain suutari, kun sillä on harjaksia leuassa?

SERUKKA: Taas Kalle ja isä.

KALLE (äidille sovitellen): Minä ylen puhdas ja valkia ja isäni on minusta sangen ylpiä.

VILLE: Ähää, elä usko Eskoa. Anna on hakenut kahvipannun — kaatanut väelle kahvia ja menee tupaan. Samoin Riikka.

AAPPO: Isä ja äiti, minulla on ilmoitettava teille ilosanoma.

VILLE: Kyllä pappa ja mamma muistavat sen eilisestäkin.

KALLE: Hyvän aina muistaa, paha ei mene mielestä koskaan.

SERUKKA: Et sinä tiedäkään, pappa kulta (pyyhkii silmiään), mikä onnettomuus —

AAPPO: Onni.

SERUKKA: Voi, voi kuitenkin tätä surua!

KALLE: Mamma, mitä auttaa ajaton suru, kullakin päivällä on murheensa muru.

AAPPO: Olen mennyt kihloihin —

KALLE: Niin minäkin menisin, pappa, mutta mistä avun löydän, joka on minulle sopiva?

VILLE: Sitä vartenhan Aatamista luotiin vaimo, joka oli sangen kaino.

SERUKKA (Aapolle): Ja kihlaus on purkautunut, tiedetään tuo, lapsi parka (pyyhkii silmiään).

AAPPO: Vaan nyt —

VILLE (aikoo sanoa jotakin) —

KALLE: Elä sotke nyt, pappa —

AAPPO: Olen mennyt kihloihin Annan kanssa.

SERUKKA: Annan? Eihän Aappo toki? (Nousee ylös.) Se raukka houreissa hourii. Otapas palvelustyttö. Ei. Minä menen sen virsselin, sen viulun luo ja sanon ne sanat, että se Mäeltä lähtee.

AAPPO: Ei äiti, minä rakastan rauhaa yli kaiken.

SERUKKA: Veivät toisen morsiamen. Ja se morsian, maailman viimeisin ihminen tuo olikin, et tuolla olisi tehnyt mitään, Aappo raukka, et mitään — vaan kyllä minä näytän vielä, minä toimitan sen sinulle takaisin, ihan tänä iltana, Aappo parka. (Itsekseen.) Hoh, hoo, kuivuu, kuivuu kuusen juuret, vaan ei kuivu kyneleeni.

AAPPO: Rauhoittukaahan, mamma.

KALLE (suussa kahvileipää, ryyppää kahvia): Rauhoitu, rauhoitu!

VILLE: Rauhoitu, kun Aappo ja Kalle käskevät.

KALLE (yhä hörpäten kahviaan): Etsi lohdutusta sanasta, äiti, (paneepois kupit) on kauneutensa kuin multa maalattu, ja tavaransa kuin savi silattu, mitä me niistä.

SERUKKA: En ole ennen taikoja tehnyt, nyt ne teen, Aapon, Aapon ja hänen onnensa tähden. (Mennä hyppertää pois.)

AAPPO: Äiti!

VILLE: Anna hänen mennä. Sen ylpeyttä loukkasi, kun muka niin komean jälkeen vain Annan otit. Vaan minusta nainen kun nainen, kunhan on jonkunlainen, millä suppelmentti millä muu äppelmentti —

KALLE: Millä Serukka, millä Marukka.

VILLE (ryypäten): Hoi, hoi vain!

AAPPO: Kiitos, pappa.

KALLE (ottaa kahvin jälkeen epäröiden lasin, kysyy isältään): Ryyppääkö ma?

VILLE: Ka, ryyppää, ryyppää, ei se sinua tapa.

KALLE: Vaan jos kaataa tämän temppelein huipulleen? (Ryyppää.) Äkäistä kuin tuli, huh — en tuota konstia pienestä rahasta tekisi.

KATTAISKA (tullen): Jopa täällä on ruotsi ruualla. Kalle, mitä sinä siitä siasta? Annahan olla!

KALLE: Eikös se ollutkaan totta, että Jahvetti, se sika, teidän Jeremiastanne — halmemaatanne —

KATTAISKA: Vaiti siitä. Et sinä sitä kuitenkaan.

KALLE: Sitä. Vaan eihän valkiannäyttäjät kiitosta saa. (Pistäytyy tupaan ja menee kohta Jahvettilaan päin)

KATTAISKA: Enkä sinua, Aappo, malta olla manaamatta.

AAPPO: Mitä olen tehnyt?

KATTAISKA: Kun toit sen — token — en paremmin sano —, mitenkä sinä sen verkkoihin jouduitkaan. Kaipa se oli noita-akka, joka osasi noitua itsensä viehättäväksi sinulle. Sanopas totuus?

VILLE: Tottahan se noita, eihän se akka muuten olisi ollutkaan.

KATTAISKA: Ei puheella ole puolta, kun ei huolta haastajalla. Vaan sanoi Serukkakin tuossa kujalla, että noita se on, näkee sen, ei se Aappoon muuten olisi yhtynyt. Vaan vielä ne on konstit minullakin. Vielä minä sen tältä kylältä pois ajan ja teen taian sellaisen, että tepsii. Ja taian se Serukkakin tekee, on ne tämän kylän eukoilla ne mahdit, että tipahtaa täältä liikalaiset.

AAPPO: Ajatellaan, ajatellaan nyt sovinnollisesti.

KATTAISKA: Vai sovinnollisesti. Tietääkö Aappo, missä hinnassa on työväki nyt, ja mitä miehinen mies talossa maksaa? Tarvitset miehen ja löydät sen. Mutta miten käy? Tulee noita, tekee tepposet sellaiset, jotta pintaa karmii.

VILLE (naurahtaen): Teki, tekihän tuo tepposen meillekin — akka.

KATTAISKA: Mitäs mökkiläisistä — mutta kun teki talollisellekin.

VILLE: Onpa Aappo tainnut voittaa kaupassa. On vaihtanut noidan enkeliin, tähän Annaan.

KATTAISKA: No voi mun päiviäni. Niinkö puute siellä kaupungissa on naisväestä?

VILLE: Jos emäntäkin sinne menee, ei tiedä vaikka pormestarinnaksi pääsisi! Tulepas tänne, pelimanni! (Huutaa sen Isakssonille, joka asettautuu aitan portaille.) Soitas meille vaikkapa polska, niin kevennetään sydäntä suruista.

ISAKSSON: Jos lupaatte tanssia, soitan.

AAPPO (Kattaiskalle): Me kaksi hyljättyä — saanko luvan pyytää?

KATTAISKA: Ei — eihän toki, ei jalat enää kestäkään näin vanhalla jupitterilla — hee.

AAPPO: Ei saa sanoa niin, kun on nuori ja kaunis vielä.

KATTAISKA: Eikö — he hee — vai ei (nousee lähteäkseen) — ilkiäisiköhän tuota — no, jos Aapon tähden, kun Aappo on niin kohtelias.

Isaksson soittaa. Ville hakee Annan tuvasta. Aappo ja Kattaiska, Anna ja Ville tanssivat ja Riikka katsoo tuvan ovelta. Ville pyörähtelee vielä yksin ja rallattelee:

"Vaarin vanhan takissa,
iloisessa sakissa,
elän niinkuin häissä."

Tanssin loputtua tulee Kalle juosten.

KALLE (Aapolle): Nyt se oli melu Mäellä.

AAPPO: Mikä siellä oli?

KALLE: Äiti mitä lienee Hildalle taikoja tehnyt ja mikä paha lienee pujahtanut häneen, hänkös alkoi ukon kanssa riidellä, kihlarahan viskasi maahan, pisti tavaransa nyyttiin ja lähetti sinulle ne sanat, että lähdet heti pois, hän odottaa nyt tuolla veräjällä vastaustasi.

AAPPO: Pois? Minä? Ei ole tässä se mies, joka kaikkien tuulien mukaan heiluu.

KALLE: Annanko sille lähtöpässit?

KATTAISKA: Anna, anna.

KALLE (Kattaiskalle): Monta syytä porsahalla, maa kylmä, kipeä kärsä, juosta näiltä main.

AAPPO: Muista, että olet mies, olet gentlemanni.

KALLE: Niin pelimanni? Kyllä ymmärrän, soittaa suulla. (Lähtee riemuissaan, mennessään Kattaiskalle.) Ei millään niin hyvin juokse kuin jaloilla. (Menee.)

KATTAISKA: Ha haa, sano hellät terveiset (nauraa katketakseen) Phee — hehee — hehee — se on poika tuo Kalle, se osaa, sanoinhan minä, tekee ne tämän kylän akat ne taiat, phe-he-hehee.

VILLE: No, jopa nähtiin näköiset.

KATTAISKA: Phe he hee — nostakoon vain purjeet ylös, kyllä tuuli täältä pois lennättää.

ISAKSSON: Kävipä Mäen isännälle pahasti. Nyt se minut solmuun vetää.

VILLE: Hanki toinen morsian vain.

KATTAISKA: Ja nyt minä ukolle nauran ja kysyn, että kuka meistä viimeksi nauraa. Ha-ha-haa.

VILLE: Mitä sitä merta edemmä kalaan mentiinkään. Tässä on Mäen emäntä. Puhemies, sinulla on riitingit sekaisin olleetkin. Tässä on kuin luotu emäntä, tässä Kattaiskassa.

KATTAISKA: Niinkö ukolle he, he, hee?

VILLE: Ukollepa ukolle.

KATTAISKA: Meistä pari — phe-he-hee, nyt saan minä vain nauraa, niin että mahani halkiaa, phe hee — kun on riideltä, me, me kaksi — käräjätupia myöten —

VILLE: Riidasta se aina rakkaus alkaa.

AAPPO: Se on tosi, jos ketä pitää vähäpätöisenä, ei sille riitele, eikä sitä rakasta.

ISAKSSON: Mitä riidasta, sen sopii. En ukon rinnalta poikaa ottaisi. Ja arvelenpa, että ukko itse nyt aisoihin astuukin, kun poikaa ei onnistanut. Sovi pois ja koko kyläkunnan elämä on kohta toinen.

VILLE: Itsepäisyys ja perisynti on tarttunut meihin kuin spitaali — varo sitä.

ISAKSSON: Kavahtakaamme vihaa ja vainoa enemmän kuin karhua tai sutta, pahemmin kuin pedot ruumistamme raatelevat ne sieluamme. Sanotaanhan:

"Sonnit suuret minua ympär' ovat,
Mullit lihavat minua puskevat,
Henkeni perään karkaavat
Kuin jalopeura."

KATTAISKA (liikutuksissaan): Jos ihmisen on viha voitettava, voitan minä sen, minkä joku toinenkin, en tämän kylän enkä maailman pahenuksena tahdo olla.

Serukka tulla hynttäisee.

SERUKKA (hengästyneenä): No, nyt se meni, että helisi.

VILLE: Mitä sinä sitä häytytit?

SERUKKA: Vähäkös hän meitä häytytti? Vähäkös on sitten eilisen koettu ja nähty? (Aapolle.) Ja olisi hän sinulle tullut takaisin, vaan kun et sinä tullut, läksi hän. Ja Kalle sanoi, ettet häntä enää tahtonut. (Hyvillään.) Luojan kiitos. Voipipa ollakin, että hän oli vain pahanhengen kiusaus, joka oli tiellesi asetettu.

AAPPO: Tavallaan, äiti. Ja minä lankesin. Mutta vihaan me emme saa langeta enää. Joka tapauksella on näet hyväkin tarkoituksensa.

KATTAISKA: Niin, Serukka, jos tämä noita-akka oli pantu Aapon tielle siksi, ettei hän liikoja itsestään luulisi, etkä sinäkään hänen tähtensä ylpeyteen lankeaisi, vaan että te muistaisitte, miten alasti me maailmaan tullaan ja miten alastomia aina ollaan sen silmään, joka kaikki näkee.

SERUKKA (mennen itseensä): Alasti? Olenko minä komeudella puettu, tahi olenko ylpeyden vaipalla verhoitettu? Olen. Totta on, että Aapon tähden olen langennut ylpeyteen, olen ollut valmis vihaan ja raivoon ja unohtanut kaikki korkeamman käskyt. Taivaan lintu syöttelee poikasensa, maan matonenkin hoitelee omiansa, vaan minä olen syntisempi heitä, en ansaitse äidiksi kutsuttua. Rakkaus lyö minut sokeaksi kuin pimeys, — minne pakenen tätä omaa lihaani?

AAPPO (ottaa äidin rinnoilleen): Äiti, tänne paetkaatte. Jos te tietäisitte, miten rakas olette, ette itkisi.

SERUKKA: Siksipä, siksipä — en ansaitse — en siedä tätä —

VILLE: No, mamma, ei se pahaa tee, itke vain. Mamma on väsynyt ja sekoittunut tässä, kyllä se ohi menee.

KATTAISKA: Kahvilla se parhaiten menee. Minäpä puistan. (Puistaa kahvia.)

Kalle tulee juosten.

KALLE: No, nyt se meni, niin ettei hyvästiä joutanut sanomaan. Ei ne yhden ihmisen jäljet pitkät ole.

KATTAISKA: Sanoitko terveiset?

KALLE: Hellät ja lämpimät.

AAPPO: Kalle!

KALLE: Kotonansa koirakin kopea, kukko omalla tunkiolla. Ja siksi toisekseen, Aappo, elä pelkää, olenhan minä kentleman.

KATTAISKA: Eikö ne Mäen isännät kokolle tulekaan?

KALLE: Lähtöä tekivät. Tuossa tulevat jälessäni.

SERUKKA (joka on juonut kahvinsa, nousee ja horjuu): Sydänalaani ihan viepoittaa ja maailma vipajaa vain silmissäni.

VILLE: Pistäydy pitkällesi tupaan.

Serukka menee Kallen taluttamana tupaan. Jeremias ja Jahvetti tulevat. Isaksson siirtyy aitan portailta keskemälle.

JAHVETTI: Ei tuota ollut sinun puuhistasi nyt, puhemies.

ISAKSSON: Ei tainnut olla.

JAHVETTI: Mitä taikoja lienee tuo Serukkakin tehnyt, kun sille ihan mustat veret päähän kohosi.

KATTAISKA: Vai taikoja sille tarvitsi tehdä, osasi se tien muutenkin takaisin.

JAHVETTI: Hää — tässähän se tämän kylän kuulukin on.

KATTAISKA: Eikö saisi olla? Nauramassa toki olen, phe-he-hee näille sulhasille.

JEREMIAS: Nauraa, nauraa se nyt kyläkunta.

JAHVETTI: Et olisi antanut morsiamesi karata. Etsin tälle akan, ei miehessä miestä pitämään sitä.

JEREMIAS: Enhän tuota suutakaan avannut, jottei se kuitenkaan minun tuhmuiltani nähnyt, arvelen.

JAHVETTI: Ole vaiti nyt. Jotakin se näki, jossakin.

JEREMIAS: Nyytillään tuo minua lyödä muksahutti vain ja sanoi, että ennen hän neekerin naipi, ennenkuin minut — vaan ei suinkaan tuo toki pakanaa?

JAHVETTI: Siinä sen näet, et sinä vaimoväelle kelpaa, vai olisiko joku — hee —?

KATTAISKA: Ei näillä main.

JAHVETTI: Siinä sen kuulet, Jeremias. Sanoivatko ne, jotta kaupungissa on asukkaita, niin jotta päällekkäinkin on asunnot?

AAPPO: Onhan sitä.

JAHVETTI: Ja puolet on akkoja?

AAPPO: Naisväkeä.

JAHVETTI: Sieltä sitä jonkun itselleen löytääkin.

KATTAISKA: Kun ei kotikylältä saa.

JAHVETTI: Ehkä saisi, vaan ei oteta.

KATTAISKA: Eikö kelvatakseen?

JAHVETTI: Kovin taitaisi mielesi tehdä, mutta ei talituilla suksilla taivaaseen mennä, hee, eikä Mäellekään tulla.

KATTAISKA: Ei tullakaan. Ähää! Sillä taivasta ja autuutta aina ajattelen. Autuus on minulle tärkeä asia, en sitä yksistä verkahousuista möisikään.

JAHVETTI: En minäkään — yksin niistä — he-hee.

KATTAISKA: Oli yksi mies Kampyyses nimeltä —

JAHVETTI: Ja nainen Sipyllä.

ISAKSSON: Ja he kohtasivat toisensa.

VILLE: Viheriäisessä laaksossa, täällä.

AAPPO: Ja sopivat keskenänsä.

KATTAISKA: Ei sovittu niin kauan kuin ketunhätä tuolla takana (osoittaa Jahvettia) perää pitää.

VILLE: No, no, tuuli lahden liikuttaapi, tora vihan virittäapi.

AAPPO: Jätetäänpäs riita. Jos maailma olisi joka paikassa yhtä riitaisaa, mitä tapahtuisi? Suuri sota pauhaisi, kansat kansoja hävittäisi. Miten turhaa puhe olisi sivistyksestä ja ihmisyydestä, sillä itsensä irvikuvaksi kääntyisi koko ihminen ja olisi häpeäksi vain tekijälleenkin.

ISAKSSON: Niin, poishan se Luoja silloin kasvonsa kääntäisi luoduistansa ja antaisi heidän toistensa miekkoihin hukkoa. Ja kun he hukkuneet olisivat, siroittelleisi Hän heidän tomunsa avaruuteen ja painaisi murheisen päänsä alas. Sillä katso, kaikki mitä Hän oli tehnyt, oli erhe, kaikki mitä Hän oli rakennellut, kantoi häpeän leiman. Siksi parempi, että yö sen peitti ja ikuinen kuolema varjonsa sen päälle langetti.

AAPPO: Mutta eipä niin käy, sillä ihminen on toki Luojan kuva.

KATTAISKA: Kurja, kurja on kuitenkin tämä syntisparka.

JAHVETTI: Hän, tuota, Luoja näet, antaa ihmisen näyttää huonoltakin, suotta, Hän näet ei ole niin kiitoksen kipeä.

VILLE: Sinäpä sen sanoit.

JAHVETTI: Se näet jokaisessa on kuitenkin tämä henki, joka on altis.

VILLE: Liha, liha vain on heikko. Mutta mitä me lihasta, olipa tuo liha nyt mitä tahansa.

JAHVETTI: Joo, tehtykin kun on vain mullan murusesta.

VILLE: Tahi paakkusesta.

Kattaiska menee tupaan.

JAHVETTI: Siinä on lystikäs ihminen, hee.

VILLE: Ihminen ihan parasta lajia.

JAHVETTI: Elähän pajunköyttä syötä.

AAPPO: Siinä olisi hyvä emäntä, kun kuka osaisi ottaa. Pitääkin päänsä.

ISAKSSON: Paha vikako se? Jaa, Jahvetti, onhan se kuin luotu sinulle.

JAHVETTI: Minulle? Hee, sinäpä, helkkarissa, et suuria sanoja puhukaan. Etpä, koira vieköön, vähäisiä haaveita haaveksikaan. Hee —

ISAKSSON: Eikö kelvataksseen?

JAHVETTI: Mikä ettei, ei sen puolesta.

ISAKSSON: Taidat pelätä?

JAHVETTI: Ei, hee, ei sen puolesta. En pelkää perhosia.

ISAKSSON: Jos se käkenä joskus kukkuu, säikähtäisit varmaan?

JAHVETTI: Sopiihan ääntä ilmaan, ei sen vuoksi, mutta pirkko vie, ampiainen on akaksi.

VILLE: Sopikaa pois, naapurit, se on hyvä tapa.

AAPPO: Ja tänä iltana jo.

ISAKSSON: Olikos siinä mitä perää koko siinä housujutussakaan?

JAHVETTI: Perääköös niissä eukkojen puheissa tarvitsee olla.

VILLE: Mutta anna ne kuitenkin sille pois.

JAHVETTI: Eipä tainnut olla — jos oli, käräjiin se veisi.

ISAKSSON: Sillä välin ottaisit koko ihmisen omaksesi.

AAPPO: Ja tänä iltana jo kaupat on tehtävä.

JAHVETTI: Hee, sehän tuo olisi vikkellä temppu. Hee. Lähdepäs, Ville, niin pistäytään tuossa pensaikossa. Siinä on minunkin tavaroitani.

Menevät, Isaksson mukana. Kuuluu naisten laulu tuvasta.

Kullassa häilyvät viidakon puut, peilinä päilyvät salmien suut: hohtavi auringon helo.

Kaunis on taivas, min Luoja loi, kaunis on maa, min meille hän soi: ihana inehmon elo.

Anna tulee.

AAPPO: Vieläkö sinä epäröit?

ANNA: Ihmetteletkö sitä?

AAPPO: Ihmettelen. Eihän tässä mitään ihmettä ole, johan se lapsena meille oli selvää.

ANNA: Silloin, niin —

AAPPO: Huomenna me lähdemme yhdessä ja sitten järjestän kaikki. Anna, sano nyt kerran vain, että rakastat minua.

ANNA: Kun uskaltaisi.

AAPPO: Sano hiljaa vaikka, kuiskaa korvaan.

ANNA: Minä rakastan — olen lapsesta asti — aina sinua, Aappo — ah sinua, sinua vain — no?

Aappo sulkee Annan syliinsä.

Jeremias tulee ulompaan.

JEREMIAS: Siinä se meni minun onneni.

ANNA: Ei mennyt sinulta mitään.

JEREMIAS: Meni.

ANNA: Usko vain, niin ei mennyt.

JEREMIAS: Pitäisikö uskoa?

AAPPO: Luojahan nämä asiat määrää, ei ihminen.

JEREMIAS: No, jos niin on, ja Anna sen sanoo, niin pitänee, pitänee uskoa.

Isaksson, Jahvetti ja Ville tulevat nassakat käsissä.
Isakssonin käsi on Jahvetin kaulalla.

ISAKSSON: No?

JAHVETTI: No, mikäs siinä, tartu kampeen vain.

ISAKSSON: Minä haen sen toisen.

Ville pistäytyy tupaan ja Anna ja Aappo menevät kokolle päin.

Isaksson tuo Kattaiskan ja menee tupaan takaisin.

JAHVETTI: Noo?

KATTAISKA: Olisiko sitä asiaa muka?

JAHVETTI (räpäyttää hiukan epätietoisena silmiään): Olisikohan, olisikohan tuota ollut.

KATTAISKA: Enhän minä elävältä ihmistä syö. (Istuutuu vierelle.)

JAHVETTI: En sitä minäkään ole pitänyt tapoinani.

KATTAISKA: Ettehän tuota ole pitänyt.

JAHVETTI: En, enpä olekaan.

KATTAISKA: Enkä minäkään mikään ampiainen ole.

JAHVETTI: Ei, ettehän tuota olekaan.

KATTAISKA: Vaikka jotkut — no, en ole niin ahdashenkinen, että turhia muistelen — enkä niin paatunut, etten vielä, jos niikseen tulee, ole otollinen sopimaan — riitaveljen kanssa.

JAHVETTI: Hee, onhan sitä riideltä.

KATTAISKA: On, sitä kun on vain ihminen.

JAHVETTI: Oikein sanottu.

KATTAISKA: Ja on minulla se luonto, jotten valhetta hyväksy.

JAHVETTI: Ihan niinkuin minullakin.

KATTAISKA (unohtuen): Pysynpähän ennen sen köyhempänä, jos en jotakin rehellisillä keinoilla saa.

JAHVETTI: Niin minäkin. Ja olen minä sen sanonut, että jos ei oltaisi vihollisia tuon naapurin emännän kanssa, niin vielä hupsahtaisin, totta vie, niin on pulski ja mieleinen ihminen siinä.

KATTAISKA: Hee, vai pulski. Pakkokos meidän on vihoitella. Myöttelen sitä minä, silloin kun toinenkin.

JAHVETTI: Niin minäkin.

KATTAISKA: Enkä minä mikään lohikäärme ole, niin etten inhimillistä menoa, jopa syntiäkin ymmärtäisi.

JAHVETTI: Etenkin jos synti olisi niinkuin oman, kotoisen ihmisen, eiköhän tuota helpompi olisi unohtaakin, hee?

KATTAISKA: Oman, hee, kotoisen jos olisi, silloin sitä vasta ymmärtäisikin, synnin ja muun.

JAHVETTI: Ja kun olisi sitä ymmärrystä, olisi hyvä. Näet rauhan, rauhan posket on sileät.

KATTAISKA: Onhan ne. Vaan valhe on pahasta.

JAHVETTI: Pahastahan se on.

KATTAISKA: Mitä varten sitten valehdella?

JAHVETTI: Suotta, mitäs sitä muuten. Valhe puheen kaunistaa, niinkuin vaate ruumiin. Senpä tähden.

Senä tähden, eipä muuten.

KATTAISKA: No, sanopa nyt, valehtelitko sinä silloin käräjillä?
Sinullako ne housut on?

JAHVETTI: Minulla? Mitkähä housut minulla olisi? Ei niin housuja mitään. — Vaan mikähän oli Luojalla ajatuksena siinä, kun luopas mies ja nainen, mitähän tuo tuossa?

KATTAISKA: Totta tuo ajatteli, voittakoot lihansa ja koettakoot, vaikka ovatkin kuin tuli ja ja vesi, yhdessä kimmerrellä.

JAHVETTI: Totta tuo sitä. Se se on sen päässä pyörinyt. Ja kun ne meidän maatkin pani ihan rajatusten —

KATTAISKA: Hee, ne on sitten niin rajatusten, ettei sen enemmän rajatusten voi olla.

JAHVETTI: Ajattelikohan tuo, jotta jos ihmisetkin —

KATTAISKA: Hee, olisiko tuo — kun tietäisi kuka, mitä tuo?

JAHVETTI: Sitä se. Joutivat riidellä, ajatteli kai, tottapaahan selviävät siitä. Tarkoituksen, tarkoituksen, se on kaikkeen pannut.

KATTAISKA: Niin, ja jos se siksi Matinkin pois kutsui, että minut kypsytää pehmeämmäksi, ennenkuin toisen onnen antaa.

JAHVETTI: Hee, no niin, sitä pappiloihinko sitten? (Kaivaa kukkaroaan.)

KATTAISKA: Jokohan sitä nyt naimaan? Pois, poishan se linnunpoikakin pesästään lentää, saati sitten tämä ihminen, jolla aina on lento mielessä. Tietäisi nyt, onko tämä sitä rakkautta, joka on otollinen?

JAHVETTI: Tottahan, mitä se muuta. Ja sanotaanhan, että kavahtakaamme, ettemme niitä asioita liiaksi järjellämme tutkistele ja kurkistele, siihen johtaa meitä ei enempi eikä vähempi kuin se yksi päämies, se Pelsepup. (Antaa rahan.)

KATTAISKA (ottaa rahan): Näinkö suuren paperin se, satamarkkasen ihan — ai-ai, jos putoaisi? Nyt pöksytkin saisit pitää.

JAHVETTI (tempaisee yhtäkkiä nuttunsa auki, kiskaisee kaulahuivina olleet miesten housut): Tuossa on pöksysi, hee, ota ne nyt kihloiksi.

KATTAISKA (katketen nauramaan): Ha-haa-ha-haa, voi, voi, sitä Jahvettia, sitä Jahvettia, se kun on visapää, ha-haa —

JAHVETTI: He-he-hee, suotta, suotta olen niitä tallessa pitänyt.

KATTAISKA: Ovatpahan valmiit, kun vihille mennään, voi sun tapernaakkeli, oli, olipas tarkoitus silläkin, ja syvällisempi olikin, kuin mitä ihmissilmillä nähtiin —

JAHVETTI: Ihan pilanpäiten, piruillessani ne kaappasin, enkä piloillanikaan niitä pois antanut, kun tiesin niihin itse hyppääväni (viskaa housut pihlajan oksalle).

KATTAISKA: He-he-hee — korkeammat tarkoitukset, he-he, hee, ihan tuo ilo sydämen nyt sulaksi tekee.

Väkeä tulee. Isaksson soittaa viulullaan.

ISAKSSON: Tässäkö se on nyt se rauhan lippu? (Osoittaa housuja.)

JAHVETTI: Ei se vieraalta ota, joka omaltaan ottaa. Tässä joskus ne — löysin, löysin.

KALLE: Pikemmin se lyhyt rikan maasta löytää kuin pitkä tähden taivaalta.

KATTAISKA: Niinhän se nyt kävi, niinkuin määrättykin oli.

VILLE (kättelee): Onneksi olkoon.

JEREMIAS (kätellen Kattaiskaa): Onneksi olkoon — vaikka ei tämä minulle onneksi ollut.

KALLE: Ei, pimeäksihän se nyt Jeremiakselle käy, sillä mies on vaimotta kuin päivä auringotta.

JAHVETTI: Elä ole pahoillasi, kun minusta aika jättää, nait lesken, hee.

KALLE: Äitisi.

JEREMIAS: Ei tämä poika nai, minä jo pelkään naista ja arvelen, arvelen, taitaa ollakin parempi ilman.

KALLE: Yks se sama suutarille, oliko sata markkaa velkaa tahi saalista, ajattelee Jeremias.

JAHVETTI: Se on oikein, poikani. (Nostaa nassakat pöydälle.) Ja nyt ei muuta kuin kemuitsemaan ja kokko palamaan vain.

AAPPO (toimittaen tarjousta): Olkaat hyvät.

VILLE: Olkaat hyvät. (Jahvetille.) No, terve, terve.

JAHVETTI: Terve, terve, ystävät (ryyppää lasinsa loppuun). Hei vain, viha riidan saattaa, mutta rakkaus peittää kaikki rikokset.

KATTAISKA: Nyt Jahvetti sen näkee.

AAPPO: Terve, terve, isäni!

VILLE: Terve, terve, poikani!

KALLE: Terve, pappa. Mut elkäämme mässätkö kuin Filisteassa.

VILLE (Kallelle): Sinä silmäteräni — terve, terve. "Huomenn' oonko elossa, sitä tiedä en. Mutta jos oon elossa, että olen pätkässä, varmaan tiedän sen."

ISAKSSON: Kaikki, kaikki me samoin — hik, hik vain (ryyppää).

KALLE: Hik, hek, hok, setäpappa!

AAPPO: Kiitos kaikille ja kiitos kaikesta! Kiitos siitä, että elän ja hengitän, kiitos siitä, että synnyin ja kasvoin ja kuolen kerta. Kiitos sinulle, äiti.

VILLE: Minulle siitä suurempi kiitos lankeaa. Serukka itki, kun sinä jo papan ja mamman vihkiäisiin olit tulla, mutta minä sanoin, että elä häpeä, kun et tiedä vielä, mitä olet tehnyt.

AAPPO: Miten pyyhkisin pois muistot sinun tuskistasi?

SERUKKA: Onpa, on itketty.

VILLE: Enkö sinulle silloinkin sanonut, Serukka, elä itke, iloitse pois vain?

JAHVETTI (tupruttaa sikaria): Se on oikein: iloita, iloita vain pitää, puhtain sydämin iloita, ilo puhdistaa sinun sydämesi.

ISAKSSON (lasi kädessä): Sillä ei mikään ole parempi kuin iloita ja hyvää tehdä aikansa. Autuaat ovat ne, jotka viattomasti elävät, eivätkä tiedä, mitä he ovat ja mitä heidän jälkeensä tuleva on, eivätkä tunne itseänsä, eikä heitä tunneta omiltansa, vaan maa tuntee heidät tomuksensa, ja riemuitsee heidän iloissansa.

AAPPO: Ja he hänen unestansa, joka on tämä elämä, täynnä ihmettä ja sen suuren kunnian kauneutta.

JAHVETTI: Eläpäs suutu, vaikkapa se ei niin suuren kunnian kauneuttakaan — hee. Mitäpä tämä, tämä elämä, mitäpä se — onpahan näin vähäinen, lystikäs savu-uhri vain.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAVU-UHRI: KOLMINÄYTÖKSINEN
HUVINÄYTELMÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as

creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found

at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of

a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small

staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.